

FİKRƏT QOCA

**SÖNƏN DEYİL
BU OCAQ**

Bakı – 2012

Redaktor:

Tovuz Teymurova

Fikrət Qoca. *Sönən deyil bu ocaq.*

Bakı, “Elm və təhsil”, 2012, 242 səh.

Xalq şairi Fikrət Qoca “Sönən deyil bu ocaq” şeirlər və poemalar kitabıyla növbəti dəfə oxucularının görüşünə gəlir. Kitabda şairin son illərdə yazdığı və küll halında indiyədək çap olunmamış şeirlər və poemalarına yer verilmişdir. İnanırıq ki, bu kitab da poeziyasevərlər tərəfindən həmişə olduğu kimi, böyük maraqla qarşılanacaqdır.

ŞAIR FƏRDİYYƏTİ

*(Fikrət Qocanın portretindən
cizgilər)*

Bir zamanlar Fikrət Qoca, Fikrət Sadıq, Ələkbər Salahzadə kimi cavan şairlər haqqında belə deyənlər tapılırdı ki, guya onlar Rəsul Rza sayacağı yazırlar və buna görə də Xalq şairi onları öz qanadı altına alır... Lakin zaman bu mülahizənin yanlışlığını dönə-dönə sübut etdi. Müxtəlif xalqların ədəbiyyat tarixlərindən məlum olduğu kimi, hətta ən qüdrətli sənətkarlara da bənzəmək, onları təkrar etmək, yamsılamaq, heç vaxt əsl sənətin, böyük poeziyanın yolu olmayıb və təqlidçilər həmişə uğursuzluğa məruz qalıblar.

Bütün həqiqi şairlər kimi, R.Rza da sənətdə “özünə bənzəyənləri” xoşlamırdı. Gənc qələm sahibləri arasında elə şairləri sevirdi və yeri gələndə havadarlıq da edirdi ki, onlar təzə və tərəvətli yazır, yeni söz deyirdilər, yaxud deməyə can atırdılar. Fikrət isə hələ gənc şair kimi fəaliyyətə başladığı ilk illərdə təqliddən, təkrardan bacardıqca uzaq qaçır, az yazır, bəzən qüsurlu şeirlər də çap etdirir, lakin bir qayda olaraq öz sözünü - təzə sözünü deyirdi. R.Rzada rəğbət oyadan da birinci növbədə cavan şairin şeirlərindəki məhz bu cəhd, bu meyl idi. Baxın, Xalq şairimiz hələ təqribən 25 il bundan əvvəl necə uzaqgörənlik nümayiş etdirmişdi. Gəlin, R.Rzanın özünə meydan verək, görək bu barədə nə deyib: “F.Qocanın şeirlərində məni sevindirən bu şeirlərin əksəriyyətində olan qüvvətli yenilik hissidir... Onun ən yaxşı şeirlərində mədəni bir şairin, ürəyi sözlə dolu...bir insanın, nəyə isə məhəbbət, nəyə isə nifrət aşılamaq istəyən bir şairin səsinə eşidirik. Bu səs hələ bərkiyib polad cin-

giltisinə dönməmişdi. Bu səsin xoş ahəngi bəzən qırılır. Lakin bu səs Azərbaycan sovet poeziyasının yeni nəğmələrində özünəməxsus bir yer tutmağa başlayır”. (R.Rza. “Mənim fikrimcə”. B, 1967, səh.166-167). Ustad sənətkar bu sözləri ona görə belə inamla yazmışdı ki, Fikrət Qoca o vaxt həqiqətən də təzə söz demək təşəbbüsü ilə poeziya dünyasına ayaq basan gənc istedadlardan biri idi. Bu çox mühüm xüsusiyyət on illər ərzində F.Qocanı tərk etməmiş, hətta daha da inkişaf edərək onun yaradıcılıq simasını, şair fərdiyyətini müəyyən edən keyfiyyət göstəricisi olmuşdur. F.Qoca heç kimə yox, özünə bənzəyən şairdir. Onun şeirlərindəki səs F.Qoca səsi, şəxsiyyət və sənətkar şakəri F.Qoca şəxsiyyəti və şakəridir.

Fikrət Qocanın lirik qəhrəmanının yetkinləşməsində sürətlə dəyişib inkişaf edən, çox böyük epoxal hadisələrlə zəngin olan ictimai varlıqla, zəmanəmizin ruhu ilə yanaşı, şairin tər-cümeyi-halındakı bəzi konkret məqamlar da az rol oynamamışdır. O, 1935-ci ildə Ağdaşın Kotanarxı kəndində doğulmuş, on nəfərlik ailədə böyümüşdür. Çoxumuz kimi onun da uşaqlığı müharibə başlayanda bitmiş, məktəb çağları qələbədən sonrakı ilk illərdə qurtarmışdır. O çox çətin zamanda bir uşağın, bir yeniyetmənin nəsibi olan isti-soyuğu Fikrət bəlkə də bir qədər artıqlaması ilə görmüşdür.

Mənim yaxşı tanıdığım, ixtisasca həkim, ruhən isə şair olan atası Göyüş kişinin evdə oxuduğu əsərlərin, poeziyaya dair ailə üzvləri ilə etdiyi söhbətlərin Fikrətin ilk qələm təcrübələrinə müəyyən təsiri olmamış deyil. Axtarsan, Fikrətin həssas uşaq qəlbinə ilk şeir qığılcımının bəlkə də elə bu vaxt, bu söhbətlər zamanı düşdüyünü görərsən. Respublikamızın Qasım İsmayılov, Zərdab rayonları, xüsusən, Ağdaşın Kotanarxı və Üçqovaq kəndləri Fikrətin öz atası və ailəsi ilə birlikdə gəzdirdi, yaşadığı, görüb-götürdüyü məntəqələrdir. Onun ilk şeirlərini də uşaq dodaqları elə bu zaman pıçıldağa başlamışdır. Lakin bu

təşəbbüslərin yalnız bəziləri illər keçdikdən sonra qanad açmış, pərvazlanıb uçalmış, artıq sərbəst həyat yollarına qədəm qoyan müəllifini arzu və xeyallarının al-əlvan mənzillərinə uçurmuşdur. Fikrət Ağdaş şəhərində Nizami adına orta məktəbi bitirmiş, respublikamızın paytaxtında texnikum təhsili görmüş, bir müddət Bakı metrosunun tikintisində çalışmışdır. Poetik istedadını görən və gələcəyinə ümid bəsləyən Yazıçılar İttifaqı Fikrəti Moskvaya göndərmiş, o, 5 il Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsil almış, biliyini, təcrübəsini artırmış, sənət haqqında dünyagörüşünü zənginləşdirmiş, görkəmli şairlərlə yaradıcılıq əlaqələrində olmuş, özü də bir şair kimi püxtələşmişdir. “Bacıqızı” adlı ilk şeiri Bakıda, “Kirpi” jurnalının səhifələrində (1956), “Qağayı” adlı ilk şeirlər kitabı isə Moskvada tələbəlik illərində Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında buraxılmışdır (1963). On beş kitabın müəllifidir. F.Qoca mətbuat orqanlarında, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında çalışmışdır. 1979-cu ildən respublikamızın Əməkdar incəsənət xadimidir. On ildən artıq bir müddətdə “Azərbaycan” jurnalının redaksiyasında poeziya şöbəsinin müdiri olmuşdur. Hazırda “Qobustan” incəsənət toplusunun baş redaktorudur. Azərbaycan yaradıcı ziyalılarının bir nümayəndəsi, bir şair kimi F.Qoca ölkəmizin bir sıra milli respublikalarına getmiş, səfərlərində də ənənəvi marşrutları “pozaraq” Sibirdə, Baykal sahillərində Uzaq Şərqdə, Altay dağlarında və s. yerlərdə olmuş, Avropa, Asiya, Afrika və Amerika qitələrinin bir sıra ölkəsində Azərbaycan poeziyasını təmsil etmişdir. Onun Macarıstan, Almaniya Demokratik Respublikası, Kuba, Qvineya-Bisau, Yuqoslaviya, Qərbi Berlin, Vyetnam və s. ölkələrdə olması, qısa və uzun müddətli eza-miyyətləri, görüşləri, gəzişləri və axtarışları həmin ölkələr barəsində yazdığı bədii və publisistik əsərlərin motivlərinə çevrilmişdir.

F.Qocanın əsərləri, poetik topluları respublikamızın hüdudlarını çoxdan aşmış, Ümumittifaq oxucusunun malı olmuşdur. Onun “Literaturnaya qazeta” və “Komsomolskaya pravda” səhifələrində, “Drujba narodov”, “Znamya”, “Noviy mir” jurnallarında görkəmli rus şairlərinin tərcümələrində və xarici dillərdə dəfələrlə şeirləri, mərkəzi nəşriyyatlarda isə kitabları buraxılmışdır.

Oxuduğumuz bir sıra hekayə və povestləri göstərir ki, F.Qoca çoxdan bəridir şeirlə yanaşı, arabir nəsr yaradıcılığı ilə də məşğul olur. Mənim nəzərimə çarpan ilk nəsr əsərini – “Qar əriyir” povestini təqribən 20 il bundan əvvəl yazmışdır. Bir sıra maraqlı hekayə və povestlərdən sonra qələmini epik janrın daha mürəkkəb və məsuliyyətli forması olan romanda sınayan Fikrət 1987-ci ildə aktual mövzuda “Kələfin ucu” romanının birinci hissəsini oxuculara təqdim etmişdir. Birinci hissəsi ayrıca kitab halında çap olunmuş bu əsər üzərində yaradıcılıq işini davam etdirən müəllif romanın ikinci hissəsini 1989-cu ildə “Azərbaycan” jurnalında nəşr etdirmişdir.

F.Qocanın ayrı-ayrı əsərləri və sənətkar taleyi barədə Bakıda, Moskvada və xaricdə dəfələrlə yazılmış, xalq şairimiz B.Vahabzadə və B.Azəroğlu, eləcə də Anar, S.Rüstəmxanlı, bu sətirlərin müəllifi və digər tənqidçilər, ədəbiyyatşünaslar F.Qocaya həsr olunmuş xüsusi məqalələr dərc etdirmişlər. Onun özü də müxtəlif vaxtlarda öz ağsaqqal qələm yoldaşları olan Xalq şairlərimiz S.Rüstəm və R.Rza haqqında, bəstəkar Q.Qarayev, müğənni Polad Bülbüloğlu və Qədir Rüstəmov barəsində və s. məqalələr yazmışdır. Fikrətin “Gəlin bu qapını açmaq” məqaləsi Azərbaycanda kitabxanaların yarıtmaz vəziyyəti və bu işi lazımi səviyyəyə qaldırmaq barəsində düşüncələrdən, “Naxırçı sorğusunda” adlı kəskin ruhlu çıxışı isə müasir kənd, onun adamları və təxirəsalınmaz problemləri ilə bağlı işgüzarlıqla yazılmış səmimi mülahizələrdən ibarətdir. Lakin nə hekayə və

povestlərinin, nə də “Kələfin ucu” romanının məna və əhəmiyyətini azaltmadan deyə bilərəm ki, F.Qoca öz oxucusunun nəzərində hər şeydən əvvəl görkəmli, istedadlı bir şairdir və onun ayrı-ayrı roman, povest və hekayələrini biz bu orijinal şairin maraqlı nəsr əsərləri kimi qəbul edirik.

Mənim şəxsi qənaətimə görə F.Qocanın “Seçilmiş əsərləri”(1989) onun bu günə qədər nəşr olunmuş bütün kitablarından həm zahiri cəhətdən(həcmə, bədii tərtibcə), həm də mahiyyət etibarilə əsaslı surətdə seçilir. Kitabdakı poema və şeirlər sözün çeynənmiş mənasında yox, ilkin, müstəqim, sanballı mənasında müasir və aktualdır. Onların heç birinin altında yazılma, yaxud nəşr ilini göstərən rəqəm yoxdur. Bunu tərtibçinin səliqəsizliyi, yaxud nəşrin unutkanlığı ilə izah etmək səhv olardı. Əslində isə hər halda mən bu fikirdəyəm ki, F.Qoca bununla son illərdəmi, yaxud 10-15 il bundan əvvəlmi yazıb dərc etdirdiyindən asılı olmayaraq, bütün şeirlərini yaradıcılıq cəsarəti və səmimi bir ərklə oxucularına təqdim edir, onların məhz bu günün tələbləri baxımından ələk-fələk ediləcəyindən o qədər də nigaran qalmır.

Bu sözlərim bəlkə də bəzilərinə rəğbət oyatmayacaq. Axı son illərdə cəmiyyətimizin həyatı üçün səciyyəvi hal olmuş ictimai, ideoloji sarsıntılar və bütünlükdə yenidənqurma prosesi elə vəziyyət əmələ gətirmişdir ki, bir qisim şairlər nəinki şəxsiyyətə sitayiş illərində, hətta, ümumiyyətlə, 85-ci ilin baharınadək yazdıqları əsərlərin heç də hamısını bir daha nəşr etdirmək istəməzdilər. Bu, həmin şairlərimizin, bütünlükdə poeziyamızın qüsuru olmaqla yanaşı, həm də şəxsiyyətə sitayiş və durğunluq zamanlarının özləri ilə şərtlənən faciəsidir.

F.Qocanın şeirləri isə vaxtın, müasirliyin ötəri, keçici təsirlərinə məruz qalmayıb. Onun yaradıcılığının bu məziyyəti barədə danışmaq vacibdir. Məncə, bu məziyyəti yalnız şəxsi keyfiyyət kimi izah etmək doğru olmazdı. Burada Fikrətin

poeziyaya gəlidiyi dövrün dərslərinin, ədəbi-ictimai meyarlarının da rolu böyükdür. Məlumdur ki, F.Qoca 60-cı illər nəslinə mənsub şairdir. Bu nəsil bir çox cəhətdən indiki təbirdən istifadə edib desək, 60-cı illərin yenidənqurması şəraitində formalaşmışdır. Həmin nəsil əvvəlki nəsillərin yaradıcılığının məruz qaldıqları çox sınaqlardan xəbərdar oldu və bu cəhət gənc şairləri poeziyanın vəzifəsi, xalq mənəviyyatının inkişafında yeri, rolu, sənətin taleyi barədə dərinləndirən düşünməyə vadar etdi. F.Qocanın əksər şeirlərinin, poemalarının mövzusu və mətləbcə, ruhca köhnəlməməsinin bir səbəbi də mənəcə, elə bu amillə bağlıdır.

Bir sıra qələm yoldaşları kimi, F.Qocanın da yaradıcılığında konyuktura əlamətləri, demək olar ki, yox dərəcəsinədədir. Həyatın özündən, onun dərin qatlarından, mürəkkəb insan talelərindən bəhs edən bu əsərlər vaxtilə bəzilərinin dodaq büzdüyünə baxmayaraq, o zaman da gərəkli və aktual idi, indi də. Güman edirik ki, sabahın oxucuları və poeziya həvəskarları da öz dövrünə güzgü tutan, düz-düz, ayrını-ayrı əks etdirən bu əsərlərə laqeyd qalmayacaqlar. Bəs, buna səbəb nədir? Səbəb budur ki, şair elə o vaxt yazdığı şeirləri ilə on illər boyu cəmiyyətimizdə hökm sürmüş durğunluğa, amiranə idarə sisteminə, onun acı nəticələrindən biri olan adamlar arasındakı süni münasibətlərə öz açıq etirazını dönə-dönə bildirmişdi.

*Yanğın salmaq istəyirəm
Ütülənmiş, sığallanmış icaslara,
Göz yaşından məhrum yaslara.
Yanğın salmaq istəyirəm
“Anadan müdir doğulanların”
Quru ədasına, soyuq səsinə,
...Kitabların, qəzetlərin, soyuq səhifəsinə.*

Cəmiyyətimizin həyatındakı çox ciddi nöqsanlara, mənəviyyatlarda kök salmış eybəcərliklərə qarşı barışmaz ifşaçı münasibət, şairin bir çox digər əsərlərinin də ideya-bədi mahiyyətini müəyyən edən əsas meyardır. Mənaca bu əsərlə səsləşən və mahiyyətə onu tamamlayan “Cəsarət” şeiri də, indi durğunluq dediyimiz o ağır vaxtın özündə doğulduğuna baxmayaraq, hər şeydən öncə məhz durğunluğa, ətalətə, ölgünlüyə, cəsarətsizliyə qarşı şairin ağır ittihamı deyilmi?

*...Cəsarətsiz iclasları
Açılmamış bağlayın!
Cəsarəti öldürə bilmərik, sən, mən.
Cəsarətimiz təqəüdə çıxsaydı
Əhalimiz xalq olmazdı,
Torpağımız vətən.*

Fikrət Qocanın əsərləri arasında məramnamə - şeirlər, deklorativ bəndlər, şüar-misralar demək olar ki, yoxdur. Lakin adsız bir şeirindəki bu misralar şairin lirik qəhrəmanının başqa əsərlərindən bizə yaxşı bəlli olan xarakteri üzərinə gur işıq saldığı üçün ondan yan keçmək olmur.

*Titramək yaraşmır insan səsinə,
Zəfərlə yaşayaq, zəfərlə ölək.
Mənim məzarım da Yer kürrəsinə
Düşəcək bir nida işarəsi tək!
Namərdəm məsləksiz gözlərim gülsə.
...Məsləkim uğrunda bina tikilsə,
Qoy məni hörşünlər bünövrəsinə.*

Şairin ən uğurlu şeirləri əslində keçdiyimiz yollar, dünənimiz, bu günümüz haqqında sənətkar təhkiyəsi, poetik nağıllardır. Onların sevinc doğuranları da var; kədərləndirən, düşündürüb-daşındıran, həyəcanlandıran nağıllar isə daha çoxdur. Fikrət ağırlı problemlərdən danışmağı üstün tutan şairlərimizdəndir. Məsələn, vaxtilə Azərbaycanın həqiqətən dilbər guşələrindən biri olan Samuxa və onu adı ilə dillərə düşmüş qalın meşələrə, bu meşələrin cüyür-ceyranına, şirinə-pələnginə tutulan divan haqqında misralar adamı təlatümə gətirir. Kür üzərində elektrik stansiyası tikintisi ərəfəsində su altında qalıb əbədlilik qurban gedən meşənin faciəsinə, canlıların ah-naləsinə necə laqeyd qalma olar?! Bu qeyri-normal vəziyyəti doğuranlara qarşı F.Qoca ən müxtəlif ədəbi vasitələrdən istifadə edərək hücumu keçir. Ona-buna yarıb yaltaqlanmaqla baş girelən, adamların taleyini aldığı ənalara, təltiflərə qurban verən bəzi rəhbərlər sallaqxanada sürü qabağına düşüb soydaşlarını qırğına apararı, öz xəyanəti üçün ovuc-ovuc kişmiş yedizdirən erkəcin timsalında kiçik bir şeirin hüdudları dairəsində ibrətamiz tərzdə ifşa edilirlər. Şairin qəti qənaətinə görə insan ömrü ancaq böyük, nəcib, ülvi məqsədlər uğrunda sərf olunduqda bu sözün tam həqiqi mənasında insan ömrüdür.

*Ürəyinin astarını üzə çevir,
Damla gözlərini dənizə çevir.
İşlət, qoy açılısın beyninin pası.
Fikrinin önündə qırılacaqdır
Ulduzlu səmanın mavi yaxası.*

Elm, texnika cəmiyyəti sivilisasiyanın hansı səviyyəsinə qaldırırsa-qaldırsın, xalqa, kökə, elə-obaya bağlılıqdan qoparmamalıdır. Doqqaz başında yabaya söykənib dayanmış babaların ucalığı, paklığı var bu misaralarda:

*Sənin əlin qabar-qabar,
Mənim ürəyim,
Onun beyni.
Hamımız eyni cür
Fəhləyik, qardaş,
Eyniyik, eyni!*

(“Eynilik”)

Sosial vəziyyətindən, peşəsindən, cəmiyyətdəki mövqeyindən asılı olmayaraq, bu lirik qəhrəman insan birliyinin bütün üzvlərinə eyni gözlə baxmağı, hər hansı sosial qrupa, yaxud sinifə isə üstünlük verməməyi təlqin edir. Zətən axı, onların hamısı bir yuvanın övladıdır. Şair adamlar arasında heç bir fərqi baxmadan hər kəsin üzərinə ali vətəndaş məsuliyyəti qoyur:

*İnsan kimi yaşasaq,
Yaşamalı dünyadı,
Gözəl dünyadı, vallah!*

(“Gərəyim deyil”)

F.Qocanın lirik qəhrəmanı təbiətən həssasdır. O, hətta, budağını quşlar, kölgəsini insanlar tərk etmiş ağacların hıçqırığını eşidir, duyur və öz şəxsi kədəri kimi yaşayır. Bu lirik qəhrəmanın ən həssas anlarından birinə “Quru çinarın nəğməsi” şeirində rast gəlirik. Bu əsərdə təbiət özünün ən əlvan, ən zəngin çağında təsvir olunur. Necə deyirlər, gül bülbülü, bülbül də gülü çağırır. Lakin belə bir vaxtda da lirik qəhrəmanın gözündə quşlar qəmli, şehli lalələrin gözləri yaşlıdır. Laləli dağlar özləri

də onun nəzərində döyüşdən təzəcə dönmüş Babəkin qanlı köynəyini xatırladır. O, bu kəndə gəldiyi üçün dərin peşmançılıq duyğuları yaşayır. Bilirsinizmi nə üçün? Çünki... əri tərəfindən döyülmüş bir qadını ağlayan görüb...

Ancaq Fikrətin qəhrəmanı yalnız kədər və qüسسə duyğuları, kövrək əhval-ruhiyyə yaşamır. Bu qəhrəmanın həyəcanlar və qayğılar dünyası geniş və əhatəlidir. O, yeri gələndə qəzəblənir də. Rüsvət puluna arvadına bər-bəzək, uşağına əlifba kitabı alanlara qəlbinin bütün gücü ilə üsyan edir, belələrini xəcalət sütununa mıxlayır. Şair yaradıcı təfəkküрдən, yenilik hissindən məhrum olub köhnə vərdişlə işləyən, ətrafda baş verən yeniliklərdən cin bismillahdan qorxan kimi qorxub qaçan insanları iş yerinə buraxmamağa çağırır.

F.Qocanın çox iti, dəqiq müşahidə qabiliyyəti var. Şeirləri belə bir fikri söyləməyə əsas verir ki, o, necə deyərlər, adamın bu üzünə baxanda o biri üzünü də görür... Yaradıcılığının bu keyfiyyəti haqqında çox maraqlı bir mülahizəni nəzərə çatdırmaq istərdim. Anar özünün "Sizsiz" adlı məşhur sənədli romanında atasının vəfatı ilə bağlı o müdhiş gündə ürəyinə hakim kəsilmiş duyğularını, üzücü yaşantılarını təsvir edərək yazmışdır:

"Mənə elə gəlirdi ki, içəri dünyamın ən xəlvət hücrələrində gizlətdiyim bu hisslərdən heç kəsin xəbəri yoxdur...Sən demə...

*Çarpayıda
Rəsul Rzanın
Üzünə çəkilib
Yüz illərin
Ağ yuxusu.
Anar təslim olub*

*Qısılib küncə...
Saçlarından, üzündən
Axıb tökülür
Neçə ildir ürəyində
Gəzdirdiyi qorxusu.*

Fikrət Qocanın “Rekviyem”ində atamın ölümünü, ölümündən sonrakı ilk saatları təsvir edən sətirləri oxuyanda gördüm ki, “illər boyu ürəyimdə gəzdirdiyim qorxumu” gəzdirə bilməmişəm”.(Anar.”Dünya bir pəncərədir”.Bakı,səh.377-378).

Hər bir azərbaycanlının qəlbinin sarı siminə çevrilmiş Qarabağın vüqarlı zirvələri, sərt qayaları, Muğanın, Milin səfalı yaylaqları, Talışın adama gəl-gəl deyən meşələri, çiçəkləri, otları, Kür, Araz çayları, Xəzər dənizi, ay, günəş Fikrətin şeirlərində ürəyə yatan bədii obrazlara çevrilərək bir gündə yüz cür çalar kəsb edən şair qəlbinin tərcümanı kimi yaşayır, xəyala dalır, kədərlənir, sevinir.

*Günəş payız yarpağı tək
Qopur düşür üfüqdən,
Qaranlığın saçlarına
Çılçıraqlar salır dən.
...Ay gümüşü kölgəsini
Sərib çölə, tarlaya,
Göy bənzəyir çiçək açmış
Yamyaşıl bir talaya.*

Bu misralarda “axşam” sözü yoxdur. Lakin məhz qaş qaralan, necə deyərlər, “şər qarışan” vaxt olduğu aşkardır. Görəsən, axşam şairin doğma yurdu Ağdaşın Kotanarxı kəndində

hamı üçün bu cür düşür? Yəqin ki, yox. Amma F.Qoca həmin təbiət hadisəsini bu cür görür və ondan məhz bu şəkildə danışır.

Həsərət, heyranlıq, heyrət, yumor, kinayə, həyəcan, qəzəb – F.Qocanın şeirlərində hərəsi öz yerində təzahür edən duyğuların mükəmməl buketidir. Şair “Rədd olsun müharibə, hamı sülhü qorumalıdır!” qəbilindən olan şüarlar demir, müharibənin şikəst qoyduğu həmvətənlərimizə qarşı şəfqətli olmağa da çağırır. Lakin onun “Kırma qar yağıb” şeirində müharibədə ayaqlarının ikisini də itirmiş bir kişi qızdırmanın şiddətindən elə bir hala düşür ki, arvadına “qıçlarım üşüyür, ayaq barmaqlarımı ovxala” deyir. Bu şeirin soyuğuna üşüməyə bilmirsən. Bu soyuq səni elə silkələyir ki, bütün varlığınla müharibə törədənlərə, bəşəriyyəti uzun müddət maddi və mənəvi qısırlığa, adamları əlsizliyə - ayaqsızlığa, cəmiyyəti başsızlığa məruz qoyanlara qarşı vulkan kimi püskürmək istəyirsən.

Sənətkarlıq baxımından Fikrətin istifadə etdiyi üsul və vasitələr çoxcəhətli olub bir-birinə bənzəmir. Bəzən hətta o, xalq danışığı dilində tez-tez işlənən elə ifadələrə yeni cizgi, yeni cilvə verə bilir ki, ilk baxışda adi təsir bağışlayan həmin ifadələr yeni, daha qüvvətli mənə kəsb edərək Fikrətin əsərinə xüsusi bir gözəllik gətirir.

*Əgər çatılsaydı qaşın kamarı,
Kainat xətrinə dəysəydi əgər,
Elə silkələrdim mən asımanı
Ulduzlar tut kimi tökülərdilər.*

Xalq danışığı dilinə məxsus olan “tut kimi tökülərdilər” ifadəsi ilə “asıman”, ulduz və kainat kimi, necə deyərlər, “bizdən uzaq” kosmoqonik anlayışlar çox incə bir mətləbin ifadəsi üçün qovuşdurulmuş və şeirin mənaca sanballı, ifadəcə ahəng-

dar çıxmasını təmin etmişdir. Ümumiyyətlə, dilin canlı, bəzən isə gözlənilməz ifadə formalarına yaradıcı münasibət Fikrət Qoca şeirinə səlislik, rəvanlıq kimi çox dəyərli keyfiyyətlər aşılayır:

*Vallah, düzü, mat qalmışam:
Sən bunu hardan öyrəndin!
İnsanlar səndən öyrəndi,
Sən insanlardan öyrəndin!*

Fikrətin başdan-başa metafora üzərində yazılmış “O kimdir oxuyan bu gecəyarı?” kimi şeirləri də vardır. Lakin onun əsərlərinin oxucu üçün munis və cazibədar edən yalnız metaforalar deyil. Şeirlərinin digər forma komponentləri də, məsələn, ahəngi də, obrazları da, qafiyələri də beləcə cazibədar və təsirlidir. 10, 8, 4, 3 və 2 misralı minatürləri başdan-başa kinayədən yoğrulmuş sabirvari şeirlər, Cavidanə-filosofanə əsərlər onun yaradıcılığının təkə mövzuya deyil, forma, ifadə tərzə baxımından da zəngin olduğunu göstərir. Bu şeirlərdə poetik fikir sudan (sözçülükdən) xali olub, qiymətli cövhər halındadır. Başqa bir şair tamamilə özgə bir əhval-ruhiyyədə bu şeirlərin hər birinin mövzusunda 50-100 misralıq əsər yazsa, variasiyalar quraşdırabilərdi. Ancaq Fikrət belə etmir, bu yol ilə getmir, uzunçuluqdan qətiyyətlə imtina edir, nəticədə isə öz müxtəsər şeirlərində mətləbin yığcam, poetik ifadəsinə nail olur.

Yuxarıda formadan danışdıq. F.Qoca sərbəst də yazır, heca ilə də. O, hecanın özünün də beşlik, yeddilik kimi nisbətən az işlənən formalarından istifadə edir. Yeri gələndə isə əruzun da bəzi əlamətlərindən faydalanır.

*Təyyarədəyəm göyləri fəth etmədə
sürət,
Çərxi fələyin sürətini etmədə
sürət.*

“Uzaq Şərqi üfüqlərində Cavidə xatırladım” şeirinin bu ilk misraları öz ağır -lengər vəznə ilə bizi ürəkləri parçalayan faciəli bir şair tələyindən söz açılmasına hazırlayır.

Poemalarının ən qiymətli məziyyəti onların yığcamlığıdır. Fikrət təbiətə, bütün hüceyrələrinə, iliyinə qədər lirik şairdir. Fikrəti tanımayan, onun digər əsərlərindən bixəbər, lakin həssas oxucular da bu poemaları bircə dəfə oxusa, müəyyən edə bilər ki, onlar məhz mükəmməl bir lirik şairin qələminə məxsusdur. Bu hadisə və insanlara, öz təsvir və təənnüm obyektinə lirik baxışın vüsəti ilə bağlıdır. Elə şairin insan surəti yaratmaq, onu ümumiləşdirmək səriştəsini, bədii portret çəkmək, canlandırmaq qabiliyyətini, bu sahədəki lakonizmi götürək. Bu baxımdan “İstanbulda bir ceviz ağacı var” poeməsindəki aşağıdakı misralar nəzərimizi cəlb etdi:

*Susur Gülxanə parkında
Bir ceviz ağacı.
Öz vətəninə qərib,
Meyvəsi dadlı,
Tələyi acı –
Ceviz ağacı...*

Bu bir neçə misra zəmanəmizin böyük şairlərindən biri olan Nazim Hikmətin, bizim bir çoxumuzun şəxsən görüb ünsiyyətdə olduğu, şeir qədri bilənlərin ürəkdən sevdidiyi böyük sənətkarın obrazını, onun çox keşməkeşli həyat və yaradıcılıq

salnaməsini gözümüz önündə canlandırır. “Yığcamlıq istedadın bacısıdır”(kratkost sestra talanta) deyiblər. Bu yığcamlıq, az sözlə çox mətləb, böyük fikir, vüsətli mənzərə, real portret yarada bilmək sanki F.Qoca istedadının boyuna biçilmişdir. Gətirilən misralardakı informatik material, misraların daşdığı fikir yükü nə qədər sanballı olsa da, onların ümumi ruhu, mahiyyəti bir o qədər qəribə şəkildə lirik əhval-ruhiyyənin inikasına, ifadəçisinə çevrilmişdir. “Meyvəsi dadlı – taleyi acı” kontrastının təxəyyülümüzdə oyatdığı aləmdə Nazim Hikmətin, əsas hissəsi həbsxanalarda və qürbətdə keçən, lakin heç vaxt sarsılmayan mərdanə ömrü özünün bütün əsas şaxələrilə canlanır. Bildiyimiz kimi, ceviz-qoz bir çox bitkilərə müyəssər olmayacaq dərəcədə təbiətin amansız sınaqlarına sinə gərən, uzun ömürlü, vüqarlı ağaclardan ibarətdir. Məhz bu keyfiyyət, bir də N.Hikmətin özünün məşhur misraları ilə ürək açan assosiasiya doğurması türk poeziyasını dünyada şöhrətləndirmiş şairin lirik obrazının unudulmaz cizgilərini əhya edir. Söz yox ki, bu, F.Qocanın bədii surət yaratmaq üçün istifadə etdiyi yeganə üsul deyil. Belə üsullar Fikrətin poemalarında çoxdur. Şairin epik təhkiyəyə üstünlük verdiyi əsərləri də var ki, onları “Təkərlər geriyə fırlanır” poeması daha yaxşı təmsil edir.

Poemada vəzifəsi başında qəhrəmanlıqla həlak olan sürücünün faciəli obrazı yaradılmışdır. Bu cümlədəki “vəzifəsi başında” sözləri adətən hüquq mühafizə orqanlarında çalışan adamların fəaliyyəti və qəhrəmanlığı ilə bağlı olaraq işlədilir. F.Qoca isə bir avtobus sərnişininin düşdüyü elə çıxılmaz vəziyyəti təsvir edir ki, onlarca insanın taleyi bir sürücüdən, onun vəzifə borcuna münasibətindən, qəzanı dəf etmək üçün çıxış yolu tapmasından asılıdır. Bu yol onun özünün həyatını tələb edəndə də sürücü tərəddüd göstərmədən müdhiş, lakin insanlıq, vətəndaşlıq borcu baxımından yeganə düzgün addımı atır, özü-

nü dərəyə, uçuruma doğru gedən maşının təkəri altına ataraq insan qırğınının qabağını alır.

Hadisələr elə təbii təsvir edilmişdir ki, biz sürücünün dinc quruculuq zamanı göstərdiyi qəhrəmanlığı Böyük Vətən müharibəsinə həsr edilmiş “Yaralı çiçəklər” poemasında sovet rəbi-təçisinin qəhrəmanlığı səviyyəsində qavrayırıq. Hər iki poemadan çıxan nəticə budur ki, qəhrəmanlıq göstərmək üçün gərgin, indi çox dəbdə olan sözlə desək, ekstremal şərait təkcə müharibədə deyil, adi, gündəlik həyatımızda da mövcuddur. Təki qəhrəmanlığa hazır oğullar olsun.

Bu müxtəsər yazıdan da bir daha göründüyü kimi şair fərdiyyəti Fikrət Qocanın yaradıcılığında özünü hər addımda biruzə verən çox vacib bir keyfiyyətdir. Bu baxımdan onun əsərləri ilə şəxsiyyəti arasında qəribə bir uyğunluq mövcuddur. Həyatda çox sakit, həlim təbiətli, ədəbi yığıncaqlarda da, xeyir-şər məclislərində də həmişə diqqətdən yayınan bir adam kimi tanıdığımız F.Qoca əsərlərində yüksək dərəcədə həssas və həyacanlı, xalqın, vətənin, dünyamızın böyük dərdlərini yumruğu boyda ürəyində daşıyan narahat, cəfəkeş bir şairdir. Onun ən populyar, ictimai problem və anlayışlara özünəməxsus yetkin münasibətini şərtləndirən də elə məhz bu şair fərdiyyətidir. Öz qənaətimin növbəti sübutu kimi bu sakit təbiətli insanın, narahat şairin portret cizgiləri barədə söhbəti onun yenidənqurma həsr olunmuş şeirinin bir parçası ilə bitirirəm:

*Çox iş görüldü,
Bəzən bir gözümüz ağladı,
Bir gözümüz güldü,
Ayılma, yenidənqurma oldu.
Yeni həyat quruldu,
Yeni həyat uğrunda*

*Yenidənqırma oldu.
Faşizm vəbasından
Yeni həyatımızı
Yenidənqoruma oldu.
Yenidənqoruma uğrunda
Yenidənqırma oldu.
Qırıla-qırıla qisas aldıq,
Zəfər çaldıq?
Yenidən ucaldıq.
Yenidən dirçəlmə,
Yerindəndurma oldu.
Yenə, yenə yerimək yerinə
Yerindəndurma oldu.
Yaxşı ki, yenidənqırmasız keçdi.
Getdik, elə getdik ki,
Minən mindi, düşən düşdü.
İlk dəfə "sübut olundu" ki,
Beş də üçdü, üç də beşdi.
Məlum oldu ki,
İşdə işsiz oturmaq da
Gəlirli bir işdi.
İndi yenidənqırmadı,
Hələ də yenidənqırmaq,
Hələ də yerindəndurmaq,
Hələ də yerindəndurmaq
İstəyən var,
Yaxşı deyən var,
Pis deyən var,
Gözləyən var.*

*Lakin tarix heç vaxt
Geri fırlanmadı,
Bu qəti yürüşün adı –
YENİDƏNQURMADI!*

Görmək çətin deyil ki, buradakı yenidənqurma anlayışı adi, publisist anlayış deyil. Şair onu öz şəxsi vətəndaş həyəcanları, narahat fikirləri ilə yükləmiş, ona yeni tutum vermiş və buna görə də həmin anlayış poetik yenidənqurma hüququ qazanmışdır. Poetik yenidənqurma anlayışında isə oxucu yalnız keçdiyimiz mürəkkəb yolların yanlışlarını, məhrumiyyət və iztirablarını görmür, duymur, həm də taleyimizin qəti dönüş mərhələsini hiss edir; elə bir dönüşü ki, gələcəyə ümid və inam iqtidarına malikdir.

Bakir Nəbiyev

ÖMRÜN
HƏR ANI...

**YAŞAMAQ ASANDIR,
XATIRLAMAQ YOX!**

Gözlərim ən yaxşı şəkilçəkəndi,
Çəkir, yaddaşına yığır, saxlayır...
Qaytar xatirəni, yad et, çək indi,
Yaddaş ağrısından ruhum ağrayır...
Dözürük günləri yaşayan anda,
Ölürük qayıdıb xatırlananda.

ZAMAN KEÇİR

Hər yaxşı-yaman keçir,
Verməyir aman keçir.
Hər zaman zaman keçir,
Qalan əməllərindi.

Zaman dəyirman daşı,
Üyüdər yaxşı-yaxşı.
Dərdlilərin göz yaşsı,
Daş yonan sellərindi.

Boşdu sərvət, tale, baxt,
Uzun ömür, qızıl taxt.
Sevib, sevildiyin vaxt,
Ən gözəl illərindir.

Əllər əkən, biçəndi,
Dəni dəndən seçəndi.
Bu dünyadan köçəndə,
Boş qalan əllərindi.

Bu an da belə keçdi,
Oldu bir gilə düşdü.
Qalan görülən işdi,
Boş ömür yellərindi.

YOL GƏLİR

Doqquz aydı yol gəlir,
Hardan? Hansı həyatdan?
Bəlkə də kainatdan.
Bir işıq zərrəsidir,
Bəlkə də bir nəsilin
Yüzcillər arxasından
Geri dönən səsidir.
Suya, havaya, yerə
Doqquz aydır isnişir.
Anasının gözündən
Gözünə işıq düşür.
Anasının səsinə,
Nəfəsini izləyir.
Əlinin sığalını
Layla kimi gözləyir.
Heç zaman görmədiyini
Ən doğma insan gəlir.
İki eşqin odundan
Yaranmış bir can gəlir.
Dünyaya gəldiyi an,
Bu havanı udan tək
Ağlayacaq bu mələk.
Ağlar sevincdən, qəmdən,
Biz onu hardan bilək.
İnsan, sən bu dünyada
Özün də bir dünyasan.
Gəlin elə yaşayaq,
Dünyaya gəldiyinə
Peşman olmasın insan!

DAYANIN

Altı qitədə
dörd milyard insan
simsiz telefonla danışır.
Danışmaqda hamı
bir-biri ilə yarışır.
Hələ radio dalğaları
fərqli dillərdə
söz selləridi.
Havaya yüklənir
ayrılıqlar, görüşlər,
öpüşlər, söyüşlər.
Düşünən yoxdur ki,
bu udduğumuz havadı,
aldığımız nəfəsdə.
Təkcə maşınların,
təyyarələrin tüstüsü bizə bəsdə.
Bunlar ciyərimizdən süzülür,
Yarpaqların yaşıllığına ləkə salır,
torpağın,
suyun yaxşılığına ləkə salır.
Bütün bu sözlər, səslər,
duygular, hisslər,
Raketlər, sınaqlar, yanğınlar, hislər...
Anaların bətnində övladına hopur.
Ağacın çiçəyinə, meyvəsinin dadına hopur.

Sonra da deyirik, fırtınalar hardan gəlir,
qiyamət niyə qopur.
Hər an sinəmdən
milyon insan nəfəsi keçir.
Birin ölüm ayağında fəryadı,
Birin məhəbbət nəğməsi keçir.
Suda boğulan balıqların fəryadı var,
Havada havasızlıqdan boğulanların
Uydurma bir xəstəlik adı var,
Evində beş yüz kanalı tutan televizor,
Qarşısında üç növ mobil telefon,
Notebook, internet
işin zor gedir, zor!
Xanımının, balalarının duyğusuna yadsan,
Elə bilirsən xoşbəxtsən,
hər şeydən azadsan.
Əslində yaşadığın bu xaosun içində
sən heç zadsan!
Hamımız sərnəşinik bu səyyarədə.
Bu səyyarə də
bir təyyarədi.
Havasının, suyunun qərəli var,
Hər kəsin öz yeri,
İnsan sayının qərəli var.
Bir siqar tüstünün
hamıya zərəri var.
Hələ gediləcək uzun yol,
uzun zaman var.

Hələ bizdən sonra da dünyaya gələcək
İnsan, insan, insan var.
Dayanın!
Oyanın!
Gələcək nəsillər hardan biləcək.
Suyumuz su olmayıb, havamız hava olmayıb,
insan robot olmayıb,
müqəvvə olmayıb.

GÖRSÜNLƏR

Eheyy! Haradasan insan,
Nə gec doğulursan.
Zaman qranitə dönüb,
içində insan boğulur, insan.
Gəl yon qraniti,
çixart o insanı üzə.
Aparaq Zəngəzura,
Dərbəndə, Təbrizə.
Zamanın dibindən gələn
Ölməz canlıyı görsünlər.
Yolda yorulmayan,
odda yanmayan,
buzda donmayan,
dar ağaclarında boğulmayan
azərbaycanlıyı görsünlər.

AZƏRBAYCANLI

Beş min il bundan əvvəlki Azərbaycan,
Nə də o cahan,
 Min il bundan əvvəlki deyil.
Beş yüz bundan əvvəlki Azərbaycan,
Nə də zaman
 Yüz il bundan əvvəlki deyil.
Əlli il bundan əvvəlki
Cahan, dövran , zaman,
Nə də Azərbaycan
On beş il bundan əvvəlki deyil.
Qoşul mənə, sevincini böl.
Sevinə bilmirsənsə, azərbaycanlı deyilsən,
Onda yan-tökül,
Paxıllığından öl!
Mən bu torpaqdanam,
 Torpağın damarıyam,
 Damarında qanam.
Odlar yurdunda
Sönməyən odam, ocağam.
Beş min il əvvəl də, indi də
 azərbaycanlıyam.
Miyon il sonra da Azərbaycan olacaq,
 Mən də azərbaycanlı olacağam.

SƏHNƏ

Xalq yazıçısı Anara

Səmavi kitablarda
Allahın sözüdü, onun səsidü.
Yer üzü də
Yaradanın bir səhnəsidi.
Bu səhnədə
hamı öz rolunu gedir.
Öyrənən öyrənir,
öyrədən öyrədir.
Tamaşa gərgin gedir.
Hamı oyunçudu,
hər kəs də tamaşaçı.
Kiminin dili şirin,
kiminin dili acı.
Qəhrəmanın belində
yalançı qılıncı,
Şahının başında
yalançı tacı.
Səhnənin nuru
insan ağılının işığıdı.
Səhnə torpaqdan yuxarıdı,
göydən aşağıdı,
O da bizim yaratdığımız həyatdı.
Səhnə kentavrdı,
yarı insandı, yarı atdı.

Səhnədə yoxdur
özümüzünkilər, özgələr.
İnsanlar keçir səhnədən
bir gözü ağlar,
bir gözü gülər.
Hər səhər biz
evimizdən səhnəyə çıxırıq.
Dayanırıq oyunçularla,
tamaşaçılarla üz-üzə.
İpimiz Allahın əlindədir,
Səhnədə yazığım gəlir özümüzə.

BƏRABƏR DEYİL QADIN, KİŞİ

Bərabər deyil qadın, kişi,
Hərəsinin öz işi,
 öz vərdişi....
Fərqlidi oturuşu, duruşu,
 baxışı, yerışı.
Yüz iyirmi dörd min
peyğəmbərdən heç biri qadın olmayıb.
Bu ocaqda odun olmayıb,
 Heç olmayacaq da!
Qadın evdə işıqdı,
 Ailədə ocaqdı.
Müqəddəs anadı adı!
Hüququmuz bərabər deyil,
Ana bütün hüquqlardan yuxarıdadı.
O, dən göyərdən,
İnsan yetirəndi.
Qadın peyğəmbər deyil!
O peyğəmbərləri dünyaya gətirəndi!

SONRA DA DEYİRLƏR

Təslim olmuşam zamana, vaxta,
Yaşayırıq bir otaqda.
Televizor, buz dolabı,
Maşın yuyur qabı.
Paltar yuyan da
Maşındı, arvad deyil.
Yaşayırıq dedim,
vallah, bu da bir həyat deyil.
Yox, yox, bu fəryad deyil,
Abad deyil, bərbad deyil.
Arvad ya maşını sürür,
ya da məni,
sürücüdü – arvad deyil.
Sonra da deyirlər,
Qadınlar azad deyil.

MEH

Yorğun külək,
Gəl görək,
 Sərin meh olmusan,
 boynuma sarılmışan.
Gözümə, könlümə,
 qoynuma, qoltuğuma dolmusan.
Hardan gəlirsən?!
 Nə yaman yorulmusan?
Sən dəli bir tufan idin,
Dənizləri qazan kimi qarışdırırdın.
 Buludları çalxalayıb
 İldırımları alışdırırdın.
Qayalar altında kahaları
 danışdırırdın.
Kim sındırdı səni?
Üstünə soyuq su töküb
 kim söndürdü səni?
Səni xəmir kimi yumşaldıb
 kim yoğurdu?
Səni hansı əllər,
 hansı yollar,
 hansı illər yordu?
Gör səni zaman nə hala salıb
Bəbirdən balaca bir
 Pişik balası qalıb.
Gəlib girmisən qoynuma.
Sənə kişiliyini xatırlatdım ki,
 sonra məni qınama.

ÇOXMƏRTƏBƏLİ

Özünü də heç kəs yaxşı tanımır,
İnsan min bir mərtəbədir.
“Onu yaxşı tanıyıram” demək
Ya ona sərfəlidir,
Ya özünə təsəllidir.
Ya da ona bilmədiyimiz
Bir şey bəllidir,
Ya da ağı əngəllidir.
Arada şübhəli bir haqq qalır,
Bizə də baxmaq qalır.

ÖMRÜN HƏR ANI

Ömrün hər anı
Təcrübədi, bilikdi.
Yaşamaq mübarizədir,
İntihar-fərarilikdi.

KİTAB MAĞAZALARI SEYRƏLİR

Kitab dəbdən düşüb, gözdən düşübdü,
Kitablar qovulub kitab evindən.
Bunun bir səbəbi bizdən düşübdü,
Hər kəs deməlidi günahkaram mən.

Evindən qovulmuş qocalar kimi,
Küçəyə atılıb abrı, həyası.
Kitab rəflərində ilk nübar kimi,
Fransız ətiri, dodaq boyası.

Kitab rəflərində rəngbərəng saçlar,
Sahnağı daş-qaşlı qadın eynəyi.
Kişi ürəyinə min bir cür açar
Qadın corabları, gecə köynəyi.

Kim aldı kitaba sevgini bizdən,
Yerində nazlanır şubalar, donlar.
Qovduq kitabları ürəyimizdən,
Küçədə “bomj” kimi yaşayır onlar.

Kitabın yanında kartof seçməyin,
Kitab qiymətlidir hər cür daş-qaşdan.
Yanıdan sayğısız ötüb keçməyin,
Kitablar üşüyür soyuq baxışdan.

Nə vaxtdan qəlbimiz olubdu kor, kar?
Oxumaq sarıdan üzümüz qara,
Vallah, heç bilmirəm kimdir günahkar.
Axı mən nə deyim bu insanlara.

Adam beləsini niyə qınasın?
Qocalar evinə aparıb qoyur,
Öz doğma atasın, doğma anasın,
Sonra da evində rahat uyuyur.

Arvadı, uşağı, maşını, atı...
Yemək-içmək üçün nəyi desən var.
Öz marketi sayır bütün həyatı,
Nəyinə gərəkdir onun kitablar.

Onlar görmədiyi günə düşübdü,
Yenə yol azıblar dumandı, çəndi.
Pulu çoxalıbdı, qarnı şişibdi,
Bu da bir dalğadı, gəlib keçəndi.

Kitablar qocalmır, səbri böyükdü,
Başdan yuxarıdır cahanda yeri.
Belinə yükləsən heyvana yükdü,
Kitablar yetirib cahangirləri.

Biliyin azdırsa, pulun çoxdursa,
Məclisdə elmsiz bir lal olarsan.
Qəlbində kitabın yeri yoxdursa,
Tanınmaz, sayılmaz xəyal olarsan.

Hər kitab içində vurur min ürək,
Zamandan, imandan, dövrədən gəlir.
Kitablar müqəddəs sayılsın gərək,
Incildən, Tövratdan, Qurandan gəlir.

Kitab boğulmadı Nuh tufanında,
Çıxıb od içindən qalib kitablər.
Səcdəyə dayanın kitab yanında,
Dədəmiz Qorquddan qalib yadigar.

AĞLATMAYIN

Ağlatmayın insanları,
İçməli deyil göz yaşları.
Dağı-daşı ərیدər
Ağlayanların baxışları.
Ağlatmayın insanları,
Göz yaşlarından yaramıb
Okeanlar, dənizlər.
Dənizə qayıdar
Dənizdən gələn izlər.
İnsan qayıdar,
Öz göz yaşlarında üzər.
Ağlatmayın insanları
Bir içim su dərindən
Qum olarsınız sizlər,
Küləklə sovrularsınız sizlər,
Ağlatmayın insanları.

DİLƏNÇİ

Söykənib daş divara
Qalmayıbdı taqəti.
Ağarmış birçəyində
Bir ömrün şikayəti.
Üzündəki qırıqlar
Uzun ömrün qışığı.
Titrəyən barmaqları
Taleyin qarğışığı.
Gözlərini dondurub,
Dilini kilidləyib,
Olan- qalan vüqarı
Dünyaya əl uzadıb,
Yox, dilənmir bu qarı.
Gələn, gedən işində,
Öz alış-verişində,
Beş-on quruş verəndə
Gücü dilinə verər.
Allah almış bəndəyə
Bəndə versə, nə verər?
Gözlərindən süzülür
Ovcuna mirvarilər.
Dörd tərəf daş binalar,
Evlər dəmir qapılı,
Şüşəsi kor aynalar.
Bir qadın var, ana var.
Bir əlini uzadıb
Nə danışır, nə dinir.
Bizə, sizə, dünyaya
Vəcdan, insaf dilənir.

YAZIQ ADAM

Milyarder olsa da
Heç nədən həzz ala bilmir.
Gözü ağlamır, üzü gülmür.
Mənəviyyatdan yoxsuldu
Və qazandığı pula quldu.
Yaxşı bir oğlan idi,
Bədbəxt oldu.

KASIBLIQ

Kasıb qız Leyli olar,
Kasıb Məcnun dəlidi.
Kasıb Leyli Məcnunun
Axırı gülməlidi.

QAÇDIM

Qaçdım dost-tanırlar az olan yerdən,
Qaçdım qohum-qardaş çox olan yerdən.
Qaçdım insanları ac olan yerdən,
Qaçdım harınları tox olan yerdən.
Saxta bal dadıyan yalandan qaçdım,
Könlümü yalandan alandan qaçdım.
Qaçdım bir sehrli baxışdan qaçdım,
Qəlbimə yağacaq yağışdan qaçdım.
Qaç könlüm! Qaç görək əgər bacarsan,
Qaç görüm, özündən hara qaçarsan.

ÖLÜM CƏZASI OLMASIN

Qatili bağışlama,
Qoy çəksin cəzasını.
İnsan çox gec ayılır.
Qatili şəhid edən
Dövlət qatil sayılır.

ƏNCİR AĞACI

Yarpaqlarını südlə bəsləyən,
südü acı
 əncir ağacı.
Məhəbbət kimi şirindi meyvəsi.
 Qumlu torpaqların
yatmış dəvəsi.
Gün altında
 bütün canlıların talvarı oldu.
Yarpağı Adəmlə Həvvanın
 ilk paltarı oldu.
İçdiyi su çox vaxt şor olan,
Sevib-sevildiyi diyar Abşeron olan,
Ana kimi dözümlü bir ağacdı,
Meyvəsi min bir dərdə əlacdı.
Bağımın başında yaşıl tacı
 əncir ağacı olub.
Dərdimi bölüşdüyüm ana, bacı
 əncir ağacı olub.
Bu gecə yaşamaqdan yorulub
 əncir ağacı yığılıb torpağa.
Fəlakət üz verib bağa.
Bu səhər bütün ağacların budağı
 sənə baş əyib baxır.
Bu səhər hər yarpağın gözündən
 yaş axır.

Payız vida mövsümüdür
 əlvida anam, bacım,
 əncir ağacım.
Biz ağacları dəfn etmirik.
Başlayanda şaxtalı çağlar
Bağban səni doğruyacaq,
Ya satıb qazanacaq,
Ya da yandırıb oduna qazanacaq.

BƏLKƏ VAR

Allahım, mən ayağın altında
Ağrıyan bir hüceyrəyəm.
Ağrımı mütləq duyursan,
Amma məhəl qoymadan
Ayağımı yerə döyürsən.
Mən anlaya bilmirəm,
Yəqin mənə nəsə deyirsən.
Bilirsən mən ölsəm də
Sənə bir şey olan deyil.
Nə də Yer üzünü dağılacaq.
Elə həmin an
Yerimdə yeni hüceyrə doğulacaq.
Heç kəs əbədi deyil, ancaq
Hər kəsin bir ölməzlik anı var.
Bəlkə ayağın altındakı bu hüceyrənin də
Ölməzlik imkanı var.
Nə olar aman ver, Allah,
Bir an gözünün ucu ilə mənə sarı bax.

İNSAN NECƏ?

Axşam quşlar yuvasına qayıdır,
Gedənlər yenə bahara qayıdır,
Yuvası olmayanlar hara qayıdır?
Yuvası olmayan insan necə?
Yuvasızlar öz tənhalığına qayıdır hər gecə.

SƏRHƏDÇİLƏR

Qalam, sərhəd, səngərim,
Döyüşən ilk əsgərim.
Oğlum, qardaşım, ərim,
Göz qırpmaz keşikçidi.

Istər tufanlar olsun,
Şaxta, boran, qar olsun.
Sərhədçilər var olsun,
Göz qırpmaz keşikçidi.

Vətən, arxayın çalış,
Dincəl, işlə, gül, danış.
Sərhədçilərə alqış,
Göz qırpmaz keşikçidi.

Vətən sevgisi gözdə,
Dağda, düzdə, dənizdə.
Adları qəlbimizdə,
Göz qırpmaz keşikçidi.

İÇƏRİ ŞƏHƏR

İçəri şəhər,
ərəb əlifbası kimi
 əyri-üyrü küçələr.
Küçədən qaçıb, azıb qalanlar,
 Kor-kar dalanlar...
Bir-birinə qısılmış damlar,
Pillə-pillə qır basılmış damlar,
Yayda damların üstündə,
Qışda damların altında
 adamlar, adamlar...
Təsbehlər səsləşirdi hər tində,
Şimal küləkləri yorulub təslim olurdu
 küçələrin labritində.
“Mən təslim oldum” deyirdi,
Zirvədən asılmış paltarları
Ağ bayraq kimi yelləyirdi.
Bəzi küçələr sahildən
Göyə dirənən nərdivandı.
Bir də gördün göy ağladı,
Küçələr sinəsini açıb
Yağışın altına uzandı...
Hər səhər
Quyular yuxu yozandı.
Hər axşam
Ulduzlar tale yazandı.
Günəş dənizdən doğan azandı,

Hər səhər uçub mənbərə qonur.
Axşam azan səsi
Günəş olub öz yatağına dönür.
İçəri şəhərin başına dolanır
zaman, ömür...
Əvvəli, sonu görünmür.
Xəzərin ilk sonası –
İçəri şəhər.
Böyük Bakının
Həvva anası
İçəri şəhər.

HOVUZDA

Hovuzda su büllur kimi,
Nur kimi

təzə -tər.

Dibinə iynə düşsə görünər.

Yumşaq işıqlı bir sudu.

Elə bil körpə yuxusudu-

Yuxuda körpə gülüşdü,

Allah, bu nə qəribə işdi;

Dəli ürəyimdən qəribə istək keçdi:

«Hovuza qarmaq atım,

bəlkə balıq düşdü».

AĞILLANMIR

Gözlərimin gördüyünü
ağlım danmır.
Ürəyim görmək istədiyini görür,
ağıllanmır ki, ağıllanmır.

YENİDƏN DOĞ

Vətən dedi,
Bir oğlum da var.
gözü tox,
 könlü tox.
Sevinci yox,
qəmi yox.
Qaldırsan fərqi yox,
Yıxsan ona fərqi yox.
Yazığa bu taleyi yazıbdı,
Vətən onu yenidən doğ,
 yazıqdı.

1992

YERİ GET

Heç vaxt olmur haqsızlığın,
Nə də haqqın yarısı.
Ya öldürdün, ya da öldün,
Bir olacaq ağrısı.
İçindədir hər adamın
Baş əydiyi tanrısı,
Geri baxma, yeri get.
Xəcil olsan yerə baxma,
Görmədiyin yerə bax.
Haqsız yerdə ayaq saxla,
Ağac olmuş pırə bax.
Hirslənəndə sus! Səbr elə,
Sakit axan Kürə bax.
Geri baxma, yeri get.
İnsan gəldik, insan gedək
Ömrümüzü başacan.
Dünya gördüm, heç görmədim
Bu dünyadan baş açan.
Bədən varkən azad oldu
Bu gödəndən baş haçan?
Geri baxma, yeri get.
Hər səyyarə bir qəfəsdir,
Sirlər ilə doludur.
Dedilər ki, Yer kürrəsi

İnsanlığın yoludur.
Burda hər kəs yaranandan
Taleyinin quludur
Geri baxma, yeri get.

(Arxivimdən)

YAŞAYIRAM

Can sıxıldı, ruhum uçdu,
Döşəmə daş, tavan daşdı.
Ürəyim ağrıyan dişdi,
Daşnan daşın arasında.

Söz üyütmə xısın-xısın,
Dözürsən döz, sınırsan sın!
Dil hansı haqdan danışsın,
Dişnən dişin arasında.

Gödənim başımı yenib,
Canım boş köpüyə dönüb.
Boynum qıl körpüyə dönüb,
Başnan leşin arasında.

Dünya, səni boşuyuram,
Gözlərimi boş qoyuram.
Bir ölümənə yaşayırım,
Gözlə qaşın arasında.

Yalan haqdi, haqq yalandı,
Bel büküldü, can talandı.
Ömrüm yolda tapdalandı,
Evnən işin arasında.

Sahibi ölmüş bir bağam,
Nə ölmüşəm, nə də sağam.
Mən saralmış bir yarpağam,
Yaynan qışın arasında.

Zamanda bir aman olmaz,
Məndən imdad uman olmaz.
Fikrətdən qəhrəman olmaz,
Məğlub qoşun arasında.

1991

Xonçasa içində nə var?
Nə fərqi nəyə bükülür.
Evlər çölündən tikilir,
Mənzil içindən sökülür.

1991

UŞAQLAR ÜÇÜN TAPMACA

Nə yeyilir, nə içilir,
Əkilmir, hər gün biçilir.

(kişilərin saqqalı)

Bu zarafatı da elədim ki,
Vahimənin ağırlığı
bir az yüngülləşsin.
Bu can bazarıdı,
Burda ucuz nədir? Baha nədir?
Ölümə gedən yolda
hər xəstəlik bir bəhanədir.
Ölüm hamını gözləyən
yeni bir gələcəkdir.
Ora hamı gələcəkdir,
Görək axırda kim güləcəkdir.
İnsan gələcəyə gedir.
Ölən -
Bizi vahimə altında yaşadan
Özünü ölməz sayan xərcəngdir.

ELƏMƏ

Atalar sözü var aydın və qısa:
«Mərdi qova-qova namərd eləmə».
Bir mərd qovulanda namərd olursa,
Sən bunu özünə bir dərd eləmə.

QANSAN

Həyatın dilindən, dediklərindən,
Hər şey öyrənərsən, qansan, anlasan.
Torpaq yetişdirib, yediklərindən,
Ən gec dəyən meyvə insandı, insan.

PEŞMANDI

Dəlilik, müdrüklük,
Bu iki ağır yük
Bir qara daşdı,
İki qardaşdı.
İki düşmandı,
Götürən də peşmandı,
Götürməyən də peşmandı.

XAHİŞ

Mən bir şey xahiş eləyəndə,
Əzizə, doğmaya, dosta
Bir şey diləyəndə...
Dilənçiyə oxşamayım deyə,
Yuyunuram, daranıram.
Ən təzə paltarımı geyirəm,
Yox, sən dilənçi deyilsən-deyirəm özümə.
Sonra bir neçə gün
Güzgüdə baxa bilmirəm üzümə.
Bu alçalmalar
Məni içəridən qurd kimi yedi.
Hər halda əl açıb dilənənlər
Məndən daha səmimidi.

BAYRAM AXŞAMI

Hər yanda işıq, göydə fişəng,
masada şam...
Baxışlarının soyuğundan ürəyim üşüyür,
Tikə boğazımdan keçmir,
Udquna-udquna qalmışam.
Sənin alnında tər,
Dişlərin dəyirman daşdı,
Altına nə atsan üyüdər, ötürər.
Sənə baxıram, mənə soyuqdu.
Sən
İstidən boğuldum - deyirsən -
Yəni bir stəkan buzlu su yoxdu?!
Bayram axşamı
Bir masa arxasında
Biri acdı, biri toxdu.
Birinə istidi, birinə soyuqdu.
Biri var, biri də var,
Göydən düşən üç alma yoxdu.

OLUR

Gözəlin erkəyə dediyi tərif
Gözəl olur,
 Amma gözəl yalan olur.
Düşmən düşməndi,
 Bəzən mərd düşməndən adama aman olur.
Dostun düşmən olanı yaman olur,
Deməyə ar eyləyən
İçində cəhənnəm oduna yanan olur.
Mərdliyin, mənliyin talan olur,
Sonra da olan olur.

YORULDUM İNSAN OLMAQDAN

Allahım, yoruldum insan olmaqdan,
Gələn ömrümdə məni ağac eylə.
Bir az dadlı meyvəsi olan,
Yarpaqlarının pıçıltılı səsi olan,
Sərin kölgəsi olan
bir ağac.

Nə yaşıl qanadlarımla uça bilim,
Nə də köklərimdən qırılıb
tək ayağımla qala bilim.
Başımda insan bəlası olmasın.
Barı meyvəmi yeyənlərin,
Kölgəmdə dincəlib «okay» -deyənlərin
Əlində baltası olmasın.

YAZIĞIN GƏLSİN, ALLAH

Kişinin şan-şöhrəti
Özünə ağır yükdü.
Ədası, şiltaqlığı
Qələm əhlinə görkdü.
Özünə baxır, görür,
Özündən də böyükdü.
Bəzən elə darıxır,
Dünya ona dar olur.
Tez-tez qiblə dəyişir
Səhər müxalifətdi,
Axşam iqtidar olur.
Heç özüm də bilmirəm
Nə deyim, vallah, buna.
Yazıqdı bəla vermə,
Bəlaya mübtəladı.
Ağıl ver, Allah, buna,
Ağıl da bir bələdi.

Bilmirəm bacarıqdı,
Yoxsa tale-baxtdı bu.
Havadan tutur, duyur
Günü, ayı, vaxtı bu.
İşi də yaxşı gedir,
Yəqin elə haqdı bu.
Bəzən də boş buraxır,
Özü bir «quş» buraxır,
Tez haray-həşir salır,

Saqqalı uşaqdı bu.
Heç özüm də bilmirəm
Nə deyim, vallah, buna.
Yazıqdı bəla vermə,
Bəlaya mübtəladı.
Ağıl ver, Allah, buna,
Ağıl da bir bəladı.

Yüz yol özündən deyər,
Başqasından söz deməz.
Yalançı deyil, amma
Bərk ayaqda düz deməz.
Paxıllığı tutanda
Öz-özünə «döz» deməz.
Ulağın tərifləyər,
Köhlənlərə lağ eylər.
Bəzən ağı qaralar,
Bəzən də lap ağ eylər.
Dostlarının uğrunu
Ürəyinə dağ eylər.
Heç özüm də bilmirəm
Nə deyim, vallah, buna.
Yazıqdı, bəla vermə
Bəlaya mübtəladı.
Ağıl ver, Allah, buna
Ağıl da bir bəladı.

DEYİL

Zamanın sürəti artıb elə bil,
Dövrən yaxşı deyil, yaman da deyil.
Bəzən bir gün kimi ötüb keçir il,
Mənim istədiyim aman da deyil.

Baxtına güvənib baxtım var demə,
Vaxt qızıldı deyib, vaxtım var demə.
Vaxta xəsisliyi heç, vaxt ar demə,
Yelə sovrulmalı saman da deyil.

Açacaq sirrini qaya da, daş da,
İnsan gənc olacaq yüz əlli yaşda.
Yaşamaq çətindi bu qovhaqaçda,
Amma heç ölməli zaman da deyil.

QARANQUŞLAR GƏLİBDİ

Bir gözəl aprel günü,
Gül ətirli bir səhər,
Quş səsinə oyandı
Qışdan çıxmış bu şəhər.
Qaranquşlar gəlmişdi,
Havada qaynaşdı.
Enmək, qonmaq istəyir,
Tanımırdı, çasırdı.
Şığıyıb qalxırdılar,
Qalxıb doğma Bakıya
Səmadan baxırdılar.
Onlar qoyub getdiyi
Yuvaları yox idi.
Onlar yuva tikdiyi
Binaları yox idi.
Nənələrə oxşayan
Balacaboy binalar,
Balacaboy nənələr,
Qoynu isti analar
Hara uçub getdilər.
Yerində ucalıbdı
Cavan-cavan binalar.
Başı buluda dəyən
Rəngi əlvən binalar.

Hər tərəf gül-çiçəkdi,
Fəvvarələr dibçəkdi.
Gözündə günəş yanır,
Rəngdən-rəngə boyanır.
Qaranquşlar enməyə
Qorxur, çəkinir bir az.
Vərdiş eyləyəcəklər.
Şəhərə yaz gəlib, yaz!

QƏBƏLƏ

Yaşı min əsr olub,
Hər zaman əsil olub!
Hər gün dörd fəsil olur,
Görən, hansı aydı bu.

Geri qayıdıbdı qış,
Gah dumandı, gah yağış.
Yem daşıyır qaranquş,
Guya hələ yaydı bu.

Aşıb bəndi-bərəni,
Çay çəkibdi nərəni.
Səsi basıb dərəni,
Dəmiraparan çaydı bu.

Nəğmə deyir hər gülü,
Çılçırağı nur gölü.
Dağdan baxır dağ kəli,
«Eyyy! Nə vur-haraydı bu»

Qəbələdi, Qəbələ,
Dostları qonaq gələ.
Qarşılar gülə-gülə!
Yaşıl bir saraydı bu.

Qəbələ yaza-yaza,
Düşdüm payıza-yaza.
Allahdan xalqımıza
Ən gözəl bir paydı bu.

22 may 2011

BİR SÖZ SORUŞDUM

Oljas Süleymanovun yetmiş beş yaşına!

Yetmiş beş ildi
Dünyanı dolanırsan.
Yandırırısan, yanırısan,
İstidən dönürsən,
 Soyuqdan alışırısan.
Hər şeydən danışırısan,
 Axtardığından başqa.
Canında hər kəs şikayətlənir,
 Gəzmək istəyən
 Yorğun ayağından başqa.
Yetmiş beş yaşında,
 Qəbələ dağlarının başında,
Gözlərim sənə bir sual verdi:
«Oljas axtardığını tapdınmı?»
Yetmiş beş ilin
 Əlli ilini tanışlıq.
Dünyanı çalın-çarpaz adlamışıq,
Hələ bu qədər uzun danışmamışıq.
Dodaqların titrəyib
 bir-birinə qısıldı,
 Susdu, susdu, susdu...
Sən nə dediyini bilmədim,
Mən eşitdiyim:
 Əfsus, əfsus, əfsusdu...

24 may 2011

VARDI BELƏ BİR ZAMAN

Vardı belə bir zaman:
Havada quş yox idi,
Dəlidə daş yox idi,
Müdrükdə huş yox idi,
Sözsüz nəğmə deyirdik:
«Aman, əmman, ay əmman»...
Vardı belə bir zaman...

8 may 2011

YERLƏ GÖY ARASINDA

Ayaq yerdən üzülüb,
göyə də əl çatmayır.
Ruhu da tovlayırsan,
yatmayır ki, yatmayır.

HƏR GECƏ XOCALIDA

Hər gecə Xocalıda
Canım ağrayır mənim.
Güllələnən qocaya,
Parçalanan körpəyə
Ruhum ağlayır mənim.
Hər gecə Xocalıda
Göytürklərin ruhunda
Yanıq yeri sızlayır.
Əlinə girəvə düşən
Əl-ələ iki düşmən
Qırır günahsızları
Hər gecə Xocalıda.
Gülməyi unutmuşam,
Xocalının qisasın
Alanda güləcəyəm.
Mən öləndən sonra da
Xocalıda yenidən
Dünyaya gələcəyəm.
Bu qisası alınca,
Ölüb-diriləcəyəm
Hər gecə Xocalıda.

1995

ƏSİR DÜŞDÜ

Döyüş qurtarmayıb hələ,
Torpaq keçir əldən-ələ.
Mənimki də belə düşdü,
Uduzdu ötən döyüşdə.
Əsir düşdü Qarabağım,
Cəza verdim öz-özümə.
Qırxdırdım qara bığımı.
Gəlib çatıb qisas vaxtı,
Ordum zəfər çalacaqdı.
Qara bağlı oğlanlarım
İntiqamı alacaqdı,
Qarabağım bağ olacaq.
Dağlar sinə dağı deyil,
Dağlar yenə dağ olacaq.
Əgər yenə mən bığ qoysam,
Bığım daha ağ olacaq.

1994

TƏKLİK

Buludlar ağlayır başımın üstə,
Yağışda islanıb ruhum, ürəyim,
Günəşdi göylərdən mənim diləyim.
Nə çox nakam varmış bu Göy üzündə,
Nə çox göz yaşı var göyün gözündə.
Axı oralarda hamı mələkdi...
Allaha yaxınlar hamısı təkdi...

KÖLGƏM

İşıqlı gündə, küləkli gündə,
Daşın, torpağın üstündə
Sürünürsən ətrafıma dolana-dolana.
Ayaqlar altında tapdalanırsan,
Duru suda yuyunursan,
Bulanıq suda bulanırsan,
Bütün günü başıma dolanırsan,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

Gecə ürəyimin üstündə,
Ana südü kimi doğma, istidə
Xumarlanırsan.
Ürəyimin döyüntüsü ilə
Oxşanırsan, tumarlanırsan,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

Başımın üstünü bulud alanda,
Havanın qanı qaralanda,
İçimdəki bir tində, bir dalanda
Gizlənirsən.
Bir bəhanədə, yüz yalanda
Gizlənirsən,
Yenə əzizlənirsən,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

İndi it saxlayan it saxlayır,
Pişik saxlayan pişik.

Biz də daha sırtılmışıq,
Bir-birimizə öyrəşmişik.
Heç bilmirəm mən səni saxlayıram,
yoxsa sən məni.
Mən çox vaxt səni görmürəm,
Sən həmişə görürsən məni.
Sən olmayanda darıxıram,
Gözlərim səni axtarır.
Ora-bura baxıram,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

Min rəngə çalan işıqlı yuxularımda
Ayağımı yerə vurub uçanda,
Özümdən də qabaqda qaçanda,
Arzularım çiçək açanda
Səni heç görmədim, kölgəm.
Bəlkə yuxuda
şüşə kimi şəffaf oluram.
Bəlkə yuxuda
İçimdən qara fikirlər axmırlar.
Bəlkə sənə kimi şirin yaltaqları
Yuxu kimi müqəddəs aləmə buraxmırlar.
Elə isə yazıq mənim dünyam,
Yazıq mənim ölkəm,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

Bizi şəffaf yaratmışdı Allah,
Adəmin, Həvvanın nəfsi,
Tamahı, gödəni,
Yedi -yarandı bədəni,
Bədənin kölgəsi yarandı.

Bax, o gündən dədəmiz yandı!
Hər kəsin kölgəsi
Özünün qəfəsidir, qəfəsi.
Açgözlük, qazanmaq ehtirası,
Yaltaqlıq pilləsi,
Mənəmlik həvəsi
Hər kəsin ölümü,
Canında gəzdirdiyi kölgəsidi.
Mən sənin yaşadığın mülkəm,
Məni özün dağıdırsan,
Kölgəm, kölgəm, kölgəm.

GÖRÜŞLƏR

Yetmiş beşə çatmışam.
İsti sözlər qoynunda
Xumarlanıb yatmışam.
Prezident də «sağ olsun»
Sərəncamla anıbdı.
Dananlar da sağ olsun
Söyüşlərlə danıbdı.
Bu mənim həyatımdı.
Bu məkan yarışında,
Zaman mənim atımdı.
Köhlənim belə gedib,
Gücüm bu qədər olub.
Əlbət ki, həyatımda
Sevinc, qəm, kədər olub.
Hara getdim görüşə...
Köhnə iş, köhnə peşə...
Kətan üstə, xalçada,
Nəlbəkida, dolçada
Mənə öz şəkilimi
Pay verdilər həmişə...
Deyə də bilmirsən ki,
Vallah, billah, ağ olur.
Nə götürüb aparmaq,
Nə qoyub qaçmaq olur.
Evdə hara baxıram
Mənə öz şəklim baxır.
Hər şəklin arxasından

Bir tabut-ölüm baxır.
Elə bil bu şəkillər
Ölməyimə darıxır.
Möhkəm - daş kimi sağlam
Adamlar bəzən ölür.
Əzaba dözən ölmür,
Özündən bəzən ölür.

14.XII.2010

Çox namərd dünyadı, haqsızdı fələk,
Yaradan dünyanın ipini yığmır.
Burnumu soxardım bu işlərə mən,
Burnum çox yekədi hər yerə sığmır.

03.03.2009

OLACAQMIŞ

Sən demə, bu dünyada hər şey olacaqmış,
Hər zurnanın axırda adı ney olacaqmış.

Bir gül kimi alim başı var əldə oyuncaq,
Şahmar ilanının zəhri dönüb mey olacaqmış.

Qoç buynuzu tək bığları burma bu matahlar
Hardan biləsən sonda gəlib key olacaqmış.

Əvvəldə durub, hər sözə “yox, yox” deyən oğlan,
Bir vaxt baş əyib hansı sözü ləbbəh olacaqmış.

Fikrət, qocalar göz yaşını qəlbə axıtdı,
Göydən ələnib göz yaşımız şəh olacaqmış.

DOSTUM

Söz var qırğın salar, qırğın,
Sən bu sözü necə qıydın.
Niyə ürəyimi qırdın,
Qıydın qəlbim sına, dostum.

Mənim ağrılı səsım var,
Hər qəlbə pünhan isim var,
Hər canda bir sarı sim var,
Toxunma o simə, dostum.

Sinəmə basmısan közü,
Mən çaşıb qalmışam düzü.
Demək istədiyim sözü
Necə deyim sənə, dostum.

Bir güzgüdə özünə bax,
Sözünü duy, üzünə bax,
Əyrinə bax, düzünə bax,
Özünü bir sına, dostum.

Yol azmağı xoşlayırsan,
Qapımızı daşlayırsan,
Sən yenidən başlayırsan,
Ömür çatıb sona, dostum.

31.XII.2010

AĞLAMA, DƏNİZİM

Ağlama, dənizim,
mavi gözlüm,
səsi şirin,
sözü duzlum.
Səni yoğurdum,
yordum,
çox üzdüm.
Səni tordan süzdüm,
suyun altından,
Yatağının yeddinci qatından
Neftini sordum.
Yerinə suyunu vurdum.
Yağdırdıq qırma yağışlarını,
perikdirdik quşlarını.
Balıqlarını köçürdük sahilə.
Neçə-neçə gölməçəyə, gölə
buraxdıq.
Ağzımız sulana-sulana
böyüməyini izlədik,
üzməyinə baxdıq.
Suyunu da şirinləşdirib içərdik,
hələ ki, içməli suyumuz var!
Çox acgöz soyumuz var.
Hələ yüzmərtəbə binalar tikəcəyik,
hovuzuna nərə balığı əkəcəyik,

dibçəyinə xan çinar.
Yer üzü əsir alınmış,
tora salınmış
bir canlıdı.
Əlimizdə qana bulanmış
qançı var.
Ağlama, dənizim,
mavi gözlüm,
Səsi şirin,
özü, sözü duzlum, ağlama.
Belə getsə, işimiz bəd olacaq.
Deyəsən, nəvəmiz olmayacaq,
Nəticəmiz qiyamət olacaq.

16.VI.2010

ÖLÜ DƏNİZ

Sənə ölü dəniz deyənlərin
Başına gün vurub,
Sarsaqalayıblar.
Dəniz ölü ola bilməz!
Bu dənizi duza qoyub,
Gələcək üçün saxlayıblar.

NƏ FƏRQİ

Dalğalar diriləndə balıq olur,
Balıqlar öləndə dalğaya dönür.
Hər ikisində dənizin ürəyi döyünür.
Zamana nə fərqi var –
Kim sonra, kim əvvəldi,
Kim getdi,
kim gəldi...

NUHUN GƏMİSİDİ YER ÜZÜ

Gözlərindən yağan bu yağışın,
Bu qarğışın altında
susuz torpaq kimiyəm,
ürəyim cadar-cadar.
Heç bilmirəm fəryadım
Allaha çatmaz-çatar.
Dünyaya məhəbbət göz açandan,
Haçan və haçandan
Bu yağışın bir damlası məlhəm oldu
Sevənlərin yanar yarasına?
Bu damlalar neyləyəcək,
Aşıqlərin qəlbindəki min illərin
Susuz səhrasına...
Bu yağış neyləyəcək mənə.
Həsrətimin atəşi
Cəhənnəmdə yanıq yeridir.
Həsrətim indi
Antraktidada buzları əridir.
Tökün ətəyinizdən bu daşları!
Bu yağışın altında Nuhun gəmissi batır,
Bir yanda da sevənlərin göz yaşları.

02.01.2010

ÖMÜR

Bir az ağır işdi ömür,
Bir ağrıyan dişdi ömür.
Yüz il sonra kəssə ağrı,
Deyərsən, tez keçdi ömür.

03.01.2010

TƏK-TƏNHƏ

Heç bilmirsən
Qocalıq hardan, nə zaman gəlir.
Görürsən telefon zəngləri seyrəlir,
Qapı zənginə
yanını basa-basa, deyinə-deyinə gedirsən.
Bir də duyuc düşürsən ki,
Toydan çox yasa gedirsən.
Gözəlliyə, ya da bir gözələ
baxa-baxa mürgüləyirsən.
Hərdən yol gözləyə-gözləyə,
Lap ürəyin darıxa-darıxa mürgüləyirsən.
Hərdən ağrıya-ağrıya,
İçində ürəyin ağrıya-ağrıya
ərinirsən danışmağa.
Adam yox anlaşımağa...
Nə gərəkdir lüzumsuz söhbəti açmağa.
Ruha iynə vurmurlar,
həb içirmirlər,
Ürəyə, gözə eşq köçürmərlər,
Bir də dönən deyil
Ağzının əvvəlki dadı.
Həkimə getmə,
Qocalıqdı bu xəstəliyin adı.

UŞAQ BAĞÇASINDA GÖRÜŞ

Bir uşaq bağçasında
Şairlə görüş idi.
Hamı susub baxırdı,
Sanki otaq boş idi.
Bu görüş çox xoş idi,
Yox idi bir səs-səmir.
Şair şeirlə başladı:
-Necə başlayır ömür?
Bir durna bir bələkdə
Körpə uşaq gətirdi,
Mənzilə işıq düşdü.
Bağcadakı uşaqlar
Həmsi birdən gülüşdü.
İndi şair babanın
Ağzı açıq qalmışdı.
Saqqalı ağ şairin
Qanı lap qaralmışdı.
-Mən nə dedim gülməli,
Sən bunlara bir bax ha...
-Şair baba, durnalar
Uşaq gətirmir daha,
Bizi anamız doğub.
Bir başqası dilləndi:
-Bax, bizi ekiz doğub,
Bir oğlan, bir qız doğub.
-Mən bir qoca kişiyəm,

Sizin zəmanənizdən
Dala qalmışam, dala,
Hardan bilim, ay bala,
Belə deyiblər bizə.
Saxlayaq bu söhbəti,
Qoy elə belə qalsın.
Yaxşı, siz şeir deyın,
İndi mən qulaq asım.

10.01.2010

GÖRMÜRƏM

Çox şükür ki, gözüm nuru azalıb,
Üzündəki qırıqları görmürəm.
Göydə Tanrım, yerdə yarım qocalmır,
Baharım var, son baharı görmürəm.
Ömrümüzdən ruzigarlar əsibdi,
Çöldə əsən ruzigarı görmürəm.
Ürəyimdə xanım taxtın var sənin,
Sarayları, daş-divarı görmürəm.
Mən səni yox, səndə səni görürəm,
Səndən qeyri özgə yarı görmürəm.
Nəvələrin «nənə» deyir qəm yemə,
Səndən gözəl, gözəl qarı görmürəm.
Fikrət Qoca ixtiyardır deyirlər,
İxtiyarı arvad alıb əlimdən,
Mən özümdə ixtiyarı görmürəm.

11.01.2011

SON LİMAN

Ankoloji şöbədə,
Dayanmışam növbədə,
Bir səs qapını açır:
«Gəl! Kimin növbəsidir»
Hər kəsin qulağında
Ürəyinin səsidir.
Hər səhər növbə olur,
Növbədə duranların
Qəlbində qorxu olur,
Dilində tövbə olur.
Yalançı təsəlliyə,
Boş-boş vədə baxan yox;
Daha qorxan yerin yox,
Yapışmağa yaxan yox.
Həkimin baxışında
Ümid işığın yanır.
Fikrində, xəyalında
Bircə sual dolanır,
«Niyə axı, niyə mən?»
Daha heç inanmıram
Sözə, yerə, göyə mən.
Bu qapı arxasında,
Son ümiddi, son liman
Akademik Əhliman.

GƏLDİ SON BAHAR

Bir qanadı qırıq quşam.

Gəldi son bahar,

Köçdü quşlar,

yarpaqlar...

Mən qıcanmış

dişlər arasında qalmışam.

ADƏMLƏ HƏVVA KİMİ

Kişinin əynində bir qadın vardı.

Qadın kişinin boyuna qıسادı,
eninə dardı.

Onun üçün qolları
kişinin boynunda düymələnmişdi.

Onlar Adəmlə Həvva kimi
bir-birinə bələnmışdi.

Bu tanış mənzərədir,

Köhnə macərədir...

Deyəsən, Allah insanı
yenidən yaradır.

BU YAŞIMDA, BU GÜN

Yeddidən yetmiş beş yaşına kimi
Sözlə oynadım,
Sözdən oyuncaqlar düzəltdim.
Artırdım, çoxaltdım,
Bağışladım, satdım.
Uşaclara, cavanlara,
Gözəl-göyçəklərə,
Ağsaqqallara, ağbirçəklərə.
Görüb sevinəni də oldu, ağlayanı da
Cırıb atanı da oldu, saxlayanı da...
Mən yenə sözlə oynayıram,
sözdən oyuncaq düzəldirəm,
Bu yaşımda, bu gün!
Ağlayan könlümü kiritmək üçün.

GÜLDÜM

Özümü saxlaya bilmədim,
Ağlamaq istədim,
Ağlaya bilmədim.
Güldüm, güldüm,
Gözlərimdən yaş axa-axa güldüm,
Uzaqdan öz halıma baxa-baxa güldüm.

SANDIQDAKILAR

Başımız,
yox, yox yaddaşımız
Nənəmin sandığı kimidi.
Ordan nə desən tapmaq olar.
O qaranlıqda elə şeylər də var,
eşib çıxarsan ağ olar.

HAQDAN SORUŞUR

Bir Leylisiz Məcnun vardı,
Bu dünya başına dardı.
Yel gətirdi, sel apardı,
Hərə də bir yana yozdu.
Özü də haqdan soruşur;
Yazan niyə belə yazdı?

Nə baxtı var, nə taxtı var,
Nə işi var, nə vaxtı var.
Arxa divar, qabaq divar.
Dörd yol ayrıcında azıb,
Özü də haqdan soruşur;
Yazan niyə belə yazıb?

Ası deyil, pir də deyil.
Göy də deyil, Yer də deyil.
«Sırr» -dediyi sırr də deyil.
Öz-özünə quyu qazıb;
Sonra da haqdan soruşur;
Yazan niyə belə yazıb?

ÇƏTİN İŞ

Ölmək çətin işdi,
yaşamaq ondan da betər.
Onların arasından bir cığır seçdim,
keçdim,
Bu da mənə yetər.

GÜNAY BALAMA

Mən yolumu azdım
Şeir yazdım.
Əgər piano çala bilsəydim,
əriyib axardım,
yanıb tökülərdim..
Ya da dirilib yaşayardım,
ya da yıxılıb ölərdim.
Qızım pianinoda çaldı,
musiqi də yazdı.
Əzabı cəhənnəm
əzabından çoxdu.
Sevinci can vermək
anından azdı.
Elə bilir
şeir yazsa xoşbəxt
olardı.
Dərin düşünmə, qızım,
bu dünya çox dayazdı.

KÖNÜL SAHİBİ

Acı sözdə bir az həqiqət var,
Şirin sözdə bir az yalan.
Könül sahibi sənsən,
O satandı, sən alan!

İÇKİ

Araq həyat kimi acıdı,
Hərdən həyatın verdiyi acıların
əlacıdı.

ƏN GÖZƏL ŞEY

İnsan kimi yaşamağa ümid yoxsa,
İnsana yaraşan ən gözəl şey
gözəl ölməkdir.
Pak insan öz içində Allah kimi uca,
Allah kimi təkdir.

NEYLƏYİM

Yağış deyil, yağan dərddi,
Yağıb qurtarmır, neyləyim.
Astaracaq bir həsrətdi,
Axıb qurtarmır, neyləyim.

Bu kəsilən el yoludu,
Həzrət Abbasın qoludu.
Göyün sinəsi doludu,
İldırımlar himə bənddi,
Çaxıb qurtarmır, neyləyim.

Həyat məni alıb-satıb,
Səsim batıb, baxtım yatıb,
Mənzilim də çoxdan çatıb,
Taleyim üzümə baxıb
Baxıb qurtarmır, neyləyim.

1990

Mənim xoş üzə
ehtiyacım var,
Sənin xoş sözə.
Götür kitabımı
Oturaq üz-üzə!

QALAN DEYİL

Kainatda mərtəbələr
Sonsuzluğa qədər gedir.
Sevinc lap ilk qatlardadır,
Uzaqlara kədər gedir.
Kədər yol-yoldaşım mənim,
Kədər dərddli başım mənim.
Başsız mümkün olan deyil,
Ömür yoldu, yalan deyil.
Ömürlərdən yollar qalır,
Yol heç kəsə qalan deyil.

QƏBƏLƏDƏ QARŞILADIM PAYIZI

Avqustun axırında,
Göydən od yağa-yağa
Mən getdim Qəbələyə,
Payızı qarşılamağa.
Müdrük qoz ağacları
Düzülüb yol yanında
Əsgər sıralarıyla.
Zümrüd sırğalarıyla
Yola baxıb nazlanır
Zoğal- dağların qızı.
Armudlar budaqlarda
Sarılıb gəl-gəl deyir
- Ayıların arzusu.
Yay yorub ağacları
Saçlarına dən düşüb.
Bulaq dağların sazi,
Çalınıb kökdən düşüb.
Hər ağac budağında
Saxlayıb payımızı.
Bakıdan Qəbələyə
Gəldim ki, hörmət ilə
Qarşılayım payızı.

YAYLI, QIŞLI ŞAMAXI

Mən sürünən dumanın
Göz yaşıydım, yağırdım.
Ağrayan ürəyimdə
Bir bayatı çağırdım.
Qış gəldi, hey, qaç, gəldi,
Qış gəldi vay Şamaxı.
Yay gəldi, isti düşdü,
Gözəlim, ay Şamaxı.
Buluddan işıq kimi,
Güllü sarmaşığı kimi
Sarıncıq boynuna.
Unudulmuş haqq kimi,
Budağa yarpaq kimi
Qayıdırıq qoynuna.
Uşaq səsi, quş səsi,
Güllərin rayihəsi
Yamaclarda çağlayır,
Sevincindən kövrəlib
Bulaqları ağlayır.
Çoban bayatısının
Əksi-sədası axır.
Bülbülün nəğməsindən
Gülün ədası baxır.
Bu gözəllik yanında,
Sevgi burulğanında
Zaman keçir an kimi.
Dağ dalından boylanır

Payız boz duman kimi.
Köçür quşlar, yarpaqlar,
Evlərin səsi köçür,
Dağdan, bağdan, dərədən
İnsan nəfəsi köçür.
Həyətlərdən ruh köçdü,
Evlər yan-yana qaldı.
Payız gəldi, biz getdik,
Dağlar dumana qaldı.
Heç bilmirəm, doğrusu,
Bu sevinədi, kədərmi?
Həyat belə dövr edir,
Etibar bu qədərmi...
Yenə göylər güləcək,
Yenə bahar gələcək.
-Ay dağlar, xoş görmüşük.
-Ay insan, xoş gəlmisən.
Dünya belə qurulub,
Nə uman var, nə kəsən!

ÇƏTİN YOL

Bu dünya bir bilməcədi,
Gah gündüzdü, gah gecədi.
Bilmədim nədi? Necədi?
Gələndən gedənə kimi.

Bir bədəndə sağ var, sol var,
Qul qəlbində şah var, qul var.
Öz canımda çətin yol var
Ağıldan gödənə kimi.

Pis işi xəlvət görürük,
Yaxşını çölə səpirik.
Hamımız ömür sürürük
Dinsizlikdən dinə kimi.

Yaxşı adamların baxtı,
Yumurtadı, o da laxdı.
Şairlər hamsı badbaxtdı,
Füzulidən mənə kimi.

19.Ramazan ayı, 2009

AZDI, AZ

Gün çıxıb can qızıbsa,
Bu mütləqa yaz deyil.
Bir yuvanın quşları
Hamısı pərvaz deyil.
Əlbət ki, bilmədiyin
Bildiyindən az deyil.
Çox görüb, çox bilməyə
Bir ömür çox azdı, az.

AĞLA, AĞLAĞAN SÖYÜD

Biz sənin kölgəndə pıçıldeşardıq,
Saf eşqə and içib aşıb-daşardıq.
Dözdüm, səni görüb gözüm yaşardı,
Yaşıl saçlarından qəm yağan söyüd,
Ağla, salxım söyüd, ağlağan söyüd.

Dedi, ayrılmarıq, ayrıyıq bu gün,
Sinəmdə yas qurub, evində düyün.
Getdi sən inanan, mən öyündüyüm,
İndi görkəmindən dərd yağan söyüd,
Ağla, salxım söyüd, ağlağan söyüd.

Ürəyimin içindən eşqim oğranıb,
Ümidlər, arzular, sözlər doğranıb.
Ahımdan yarpağın saralıb, yanıb -
Payız paltarından qəm yağan söyüd,
Ağla, salxım söyüd, ağlağan söyüd.

Gözümdə yaş yanır, qəlbimdə göynək,
Vüqarı qorumaq daha nə gərək.
Onsuz da sənə bir bəhanə gərək,
Mənim də yerimə ağla, yan, söyüd,
Ağla, salxım söyüd, ağlağan söyüd.

BAKI - EŞQİM MƏNİM

Bakı dünyanın pencəyində yağlı ləkədir.

V.Mayakovski

Doğma şəhər,
hər səhər
gözümü açıb,
qaçıb
Sənin gözəl qoynuna sığınırım.
Sənə yenidən könlümü açıram,
Sənə yenidən aşıq oluram.
Doğma şəhər,
hər səhər düşüb yeniyetmə
uşaq oluram,
Sənə dəli kimi aşıq oluram.
Ehey...Xəzərin ən gözəl
su pərisi.
Hər gün bir az da gözəlləşən,
ey gözəllik hərisi.
Zaman hamını qocaldır,
Səni hər gün bir az da
cavan eləyir.
Sənə aşıq olmaq üçün
doğum evlərində oğullar dünyaya
gəlir,
Xətənin qılıncı altından keçib
cövlan eləyir.
Nə gözlərinin qarasında,

Nə də yaddaşının ən uzaq macərasında
qaranlıq qalmayıb,
Heç neftin də «yaxana yağlı ləkə» salmayıb.
Hər səhər pəncərəmə düşən gün işığı
Sənin üzünün kölgəsidir, Bakı,
Bütün leylilərin, məcnunların
ruhunun ölkəsidir, Bakı.
Bakı - ürəyimdə yanıb
məni yaşadan müqəddəs ocaq.
Sənin qədər sevdiyim yoxdur,
Olmayıb, olmayacaq!!!

YEDDİ GÜN

1-Cİ GÜNDƏN ƏVVƏL

Mən iki dünyanın arasındayam,
Bəzən baş açmıram heç hansındayam...
Bütün bu dünyanı əzbər bilirəm,
Bilmirəm mən ruham, ölüyəm, sağam.
Tanış sabahlara baxıb gülürəm,
Bəlkə o dünyadan gəlmiş qonağam.
Mənim zaman adlı köhlən atım var,
İnsan sayılanlar bircə nəsildi.
Dünya yaranandan bir həyatım var,
O dünya, bu dünya iki fəslidi.
Göydən yağanların hamsı tanışdı,
Yerdən bitənlərin hamsı əzizdi.
Bizə baxanların hamsı tanışdı,
Ölüb itənlərin hamsı əzizdi.
Ömür bir zərrədi, an içində an,
Düzdü, bu ömürlə mən barışmıram.
Dünyanı min illər tanıdığımdan,
Taleyin işinə mən qarışmıram.
Tale səfərinin sərnəşini var,
O dünya, bu dünya iki qatardı.
Zaman yaranandan insan yol gedir,
Deyən olmayıb ki, yolun qurtardı.

SÖNƏN DEYİL BU OCAQ

*Zülmün topu var, gülləsi var,
qələsi varsa,
Haqqın da bükülməz qolu,
dönməz üzü vardır.*

Hüseyn Cavid

Din ruhun anasıdır,
Allah astanasıdır.
Din müqəddəs elmdi,
Yurdum - elim, dilimdi.
Dil kəsən, ev yıxanlar,
Qan töküb, can yaxanlar,
Allah verən canları
Din adından doğrayan,
İnsanın Allahına
İnamını oğrayan
Qəlbi kor, vicdanı kar,
Sən Allahın evində
Şeytana oldun nöker.
Bu Aşura günündə
Baban Yezitdən də sən
Bir az o yana getdin.
Cavan balalarımı
Qanına qəltan etdin.

Allahın hüzuruna
Nə üzlə gedəcəksən,
Əlində günahsız qan
İmam geyimli şeytan.
Nahaq qan yerdə qalmaz,
Sönən deyil bu ocaq.
Elə od var, üstünə
Su töksən söndürməyə
Daha da gur yağacaq.

28.XII.2009

YOL VERİN

Yol verin, yana durun,
Hamilə qadın gedir.
Bir az o yana durun,
Hamilə qadın gedir.
Ayağının altında
Yumşaq olun, a daşlar,
Köntöy söz danışmayın,
A bacılar, qardaşlar,
Hamilə qadın gedir.
Əgər dərdin-sərin var
Mənzilində gizlə, çıx,
Yola gülər üzvlə çıx!
Qəzəbini, kinini
Gizlə ayıbın kimi,
Yola şirin sözlə çıx,
Hamilə qadın gedir.
Dodaqlar boyanmasın
Qara giley-güzara.
Həyatı dəllal kimi
Siz çəkməyin bazara.
Dünyanı, sizi, bizi
Hələ görməyən var, ha?!
Onu dünyaya çəkən
Bu sudur, bu torpaqdır.
Taleyi, adı, bəxti,

Onun çiçək payı da,
Onun işıq payı da,
Hələ doğulacaqdır.
Yol verin, yana durun,
Hamilə qadın gedir.
Onun qaşları çatılsa,
Tutular göyün üzü.
Onun bircə naləsi
Dağıdar evimizi,
Siz allah, gülümsəyin,
Gülümsər görsün bizi.
Hamımızın tanışları,
Hamımızın əzizi
Hamilə qadın gedir.
Bir layladır, beşikdir,
Yeridikcə yürünür.
Çiyinlərində tale,
Üzündə, gözündə nur,
Hamilə qadın gedir.
Sevdiyim qız, yana dur,
Hamilə qadın gedir.

YUXUDA HƏCCƏ GETMİŞDİM

Yuxumda Həccə getmişdim,
Son arzuma çatırdım.
Əllərimdə daşlar vardı,
Şeytana daş atırdım.
Birdən ətrafa boylandım,
Daş atmaqdan daşındım.
Şirin yuxumdan oyandım,
Öz-özümə düşündüm.
Nə fərqi var yuxu – gerçək,
Mən şeytana daş atıram.
Hardan bilim atdığım daş
Gedib kimə dəyəcək.
Bəlkə elə bir dostuma,
Əzizimə dəyəcək.
Bəlkə elə qayıdacaq,
Lap özümə dəyəcək,
Öz sözümə dəyəcək.
Şeytana milyon-milyon
Burdan daş atan gəlib.
Bəzi zəvvarlar bura
İçində şeytan gəlib.
İşlətdiyi insanları
Quduz kimi dalayan,
Kimsəsizlər var-yoxunu
Çalan, çapan, talayan,
Özündən böyüklərin
Ayağını yalayan,
Hacı olmağa gəlib.
Şeytana daş atacaq,

Hara qaçsan o daşın
Gəlib sənə çatacaq.
Bu qədər hacı varsa,
Hər hacı qonşusunda
Çörək möhtacı varsa,
Bu ac-yalavacların
Səndə əlacı varsa,
Şeytana daş atmağa
Həccə niyə gedirsən?
Burda şeytana daş at!
Bir bədbəxti sən yaşat!
Sənin terror tələndə
Neçə insan ölürsə,
Günahsız insanların
Qanları tökülürsə,
Buna sevinməyinə
Şeytan baxıb gülürsə,
Daşı kimə atırsan?!
Ərəb baharı deyib
Bir-birini qıranlar,
Cavanı, ağbirçəyi
Öldürən, yandıranlar
Sonra Həccə gedəcək.
Şeytana daş atacaq,
Orda rəhmdil olub,
Bir az yavaş atacaq.
Şeytan orda deyil ki,
Şeytan bizdə, sizdədir,
Şeytan içimizdədir.
Qəzəblənib çəşanda,
Hirsin aşıb-daşanda,
Elə bil ki, həcdəsən,

Öz kininə bir daş at.
Ziyafətlər verəndə
Aşıb-daşan süfrəni
Aclar gəndən görəndə,
Elə bil ki, həcdəsən
O gününə bir daş at!
Mənəmliyən coşanda,
Elə bil ki, həcdəsən
Öz önünə bir daş at!
Dinin, dilin nə fərqi,
İnsan, Allahdan çəkin!
Yaşa bir insan təkin!
Bu dünyadır rəngbərəng,
Adamlardı növbənöv,
Əsil insan tək-təkdi!
Eləsi var yanında
Yazıq şeytan mələkdi.
Həcc qismət olsa mənə
Bir zaman getsəm əgər,
Qorxaram daş atmağa,
Bilmirəm kimə dəyər.

**VATİKAN, RİM PAPASI
XVI BENEDİKTƏ**

Cənab müqəddəs ata,
Oturmusunuz Tanrı səltənətinin
yerdəki kölgəsində.
Yaradana ən yaxın bölgəsində,
Bütün katoliklərin müqəddəs ölkəsində.
Ayağına gəlmişəm,
Gəl danışaq mərdi-mərdanə.
Həlbət ki, müqəddəs ata,
Sən məndən çox yaxınsan yaradana.
İstəyirsən mənə qəzəblən,
məni söy, danla...
Nə olar icazə ver,
Qoy özüm danışım yaradanla.
Nə olar mənə ver yaradanın
əl telefonunun nömrəsini.
Ömrümdə bir dəfə eşidim
haqqın səsini.
Bilirəm növbə mənə gələndə,
Deyəcəksən:
Yaradanın nömrəsi yoxdu məndə,
verməyəcəksən!
Haqlısan,
axı mən Məhəmməd hümmətiyəm,
O məqama məni layiq görməyəcəksən.
Yəqin hardansa eşitdiyin
Allahın səsi var,
Yoxsa hardan bilərdin,
Rusların çeçenləri qırmağa

yaradandan icazəsi var.
Susdun, dinmədin,
Heç üzü o yana dönmədin.
Onu da bilirdin ki, hər yüz ildə
İki dəfə rusların
 bizə verdiyi cəzası var.
Qriqoryana görə,
 körük basana,
 ocaq qurdalayana görə
İyirmi ildi vətənimdə
 Bir milyon didərgin var.
Yəni, dünyada bundan da qara gün var?!
Müqəddəs torpağım,
 Qarabağım,
It altında ot kimi qalıb,
Sinəmizdə od kimi qalıb.
Hər türk bir cam su töksə,
Ermənistanda Nuhun tufanı olar,
 istəmirik.
Məcbur olsaq əlimizdə
Günahsız insanın da qanı olar,
 istəmirik.
Niyə səsin çıxmır, müqəddəs ata.
Niyə belə biganəsən Allah yaradan
 insana, həyata.
Yox, sən göyün qapısını döyən deyilsən,
Bunları yaradana deyən deyilsən.

Canım-gözüm,
 ver nömrəsini danışım özüm.
Nömrə yoxdu –demək də- bir nömrədi.
Yaradanla sən də danışa bilmirsənsə,

Onda bizim fərqimiz nədi?
Göydən gələn ata səsidir,
Yerdəkilər
 Allahın bir ailəsidir.
Bilirəm, evin kiçiyi olmaq
 çox böyük dərddi.
Peyğəmbərlərin sonbeşiyi Məhəmməddi.
Biz də onun hümmətiyik,
 Biz bu yolda qətiyik!
Elə bilməyin kimsə
 haqq divanından əkiləcək.
Haqq-hesab çəkiləcək.

ARZULAR DİVARI

Yerusəlim şəhərində
Peyğəmbərlər sırasında,
O dünyayla
Bu dünyanın arasında
bir qala var:
“Ağlar divar”
Divar deyil, bu bir pirdi,
Burda dinlər hamsı birdi.
Burda hər kəs
 bir Allahın bəndəsidə,
Allahın bir bəndəsidə.
Burda dillər ayrılığı səslənməyir,
Burda yalnız
ürəklərin bir səsidə.
Min illərdi
 bu divarın ətəyinə insan gəlir.
Arzusunu, diləyini deyənlərin
 ürəyində daşa dönmüş yaş kövrəlir.
Arzulardan, göz yaşından
bu qalada daş kövrəlir.
Bəlkə də heç daş deyil bu,
Min illərin,
 istəklərin, könüllərin
daşa dönmüş arzusudu.
Bu daşlarda hərarət var,
Vallah, bu daş-divar deyil,
Allahın daş yazısıdır.
Bir yanında senəqəqdur,
Bir yanında ilkin kilsə,

Bir yanında Sultan məsciddir.
Bu dinlərdən- dinlərə yox,
Min illərdən min illərə
bir keçiddir.

Ay Allah,
Bu dinlərin hamısını qardaş elə.
Habil, Qabil kimi yox ey...
Qardaş-bağrı-badaş eylə.
Bu arzular divarında
hərəmizi güvəndiyin bir daş eylə.

BU GÜNÜN SABAHI VAR

Düşməni ruhlandırın
zəfər təntənəsidir.
Sabahı bilmirik biz –
bu, bu günün səsidir...
Məğlubiyyət sabahın
Zəfər bünövrəsidir.
Döyüşdən yazan çoxdur,
yazını yozan çoxdur.
Axırda məlum olur,
tarix boyu dünyada
Udan, uduzan yoxdur.

QAYIDARIQ

Qiyamət qapını bir gün döyərsə,
Buna şahid olar bütün kainat.
Torpaqda bir toxum qalıb göyərsə,
Dünyada yenidən başlayar həyat!
Yenidən həyata qayıdarıq biz,
Günəş, Yer olduqca yenə varıq biz.

SƏNİ
YAŞATMAQ
ÜÇÜN...

SƏNSƏN

Sənsiz yaşayaram, sənsiz ölmərəm,
Sənsiz ağlamaram, sənsiz gülmərəm.
Sənsiz bu dünyanı dünya bilmərəm,
Dünya məhəbbətdi, sevgidi, sənsən.

Quşlar sənin üçün gəlir hər bahar,
Güllər sənü görüb gülür hər bahar.
Bulaqlar bilir ki, səni sevən var,
Küləklər bilir ki, tez-tez kəsənsən.

Ömrümə işıqdır qara gözlərin,
Ruhumu titrədir şirin sözlərin.
Yaraşığı sənsən gülər üzlərin,
Bağlarda qərənfil, nərgiz, süsənsən.

Baxtım, varım-yoxum, qismətim mənim,
Hökmüm, ərkim, canım, ismətim mənim.
Səndədir hər sözüm, söhbətim mənim,
Sən mənim sözümü tez-tez kəsənsən.

MƏN OLACAQDIM

Günəbaxan kimi mən sənə baxdım,
Ulduzam şığıdım qoynuna axdım.
Hansı səyyarədə doğulsa idin,
Onu kəşf eləyən mən olacaqdım.

HƏYATDA

Həyatdakı min bir dərdir
Bir bacısı məhəbbətdi.
Ən şirini məhəbbətdi,
Ən acısı məhəbbətdi.

ÇAĞIRMA

Çağırma, qoy yaşayım,
Öz başımdı, öz əlim.
Qorxuram səndən mənə
Soyuq dəyər, gözəlim.

SƏNSİZ

Yox, yox sənsiz ölmərəm,
Vüsala çatmaq üçün,
Bir torpağın qoynunda
Yanaşı yatmaq üçün!
Sənsiz mütləq yaşaram
Səni yaşatmaq üçün.

SEVİRƏMMİŞ

Üç gündü səndən ayırıyam,
Sevirəmmiş mən səni.
Özüm boyda bir ağrıyam,
Sevirəmmiş mən səni.

Üç gündür ki, ürəyimdə
Barışırım, küsürəm.
Sənə görə mən özümlə
Dalaşırım, küsürəm.

Neçə ildir sevdiyimi
Bilməmişəm hələ mən.
Yəqin səni sevdiyimə
Ölməmişəm hələ mən.

Üç gündü səndən ayırıyam,
Dünya düşüb gözümdən.
Üç gündü səndən ayırıyam,
İncimışəm özümdən.

BAX

Dedim yanağın almadı,
Məni vecinə almadı.
Belə olmaz, bu olmadı,
Barı bir dön mənə bax.

Getdin ədan yıxdı məni,
Daş-divara sıxdı məni.
Gözlər oda yaxdı məni,
Barı bir dön yenə bax!

Su ol, mənə sarı axma,
Yağış ol, üstümə yağma,
Mənə baxmırsan, heç baxma!
Barı dön kölgənə bax.

Vallah, səndən Allah alıb,
Qəlbinə kim şübhə salıb.
Gedən gedib, qalan qalıb,
Barı öz könlünə bax!

GÖZLƏRİNİN RƏNGİ

Bilmirəm nə vaxt, haçan
Cənnətdən bezib qaçan
Bir mələksən, gözəl qız.
Mənim yolumu kəsən
Bir fələksən, gözəl qız.
Bu yayın istisində
Gözlərin nə sərindi,
Gözlərin nə sakitdi,
Getdikcə ağlım gedir,
Gözlərin nə dərin di.
Məni hara aparır
Gözlərinin ovsunu.
Getdikcə yaxınlaşır
Azadlığımın sonu.
Gözlərindir kainat;
Hər halda mənim üçün,
Orda başlayır həyat,
Orda qurtarır həyat.
Mənə elə gəlir ki,
Gözlərindi qoruyan
Düyanın ahəngini.
Gözlərində yaşadım,
Amma görə bilmədim
Gözlərinin rəngini.

GƏLMƏSƏ

Göz yaşıyla sönən deyil
Məhəbbətin yangısı.
Söndürəmməz özü yanar
Bu atəşə daman su.

Bu bəlanı Allah qıymır
Hər adama, hər kəsə.
Vaxt varkən sən özün get,
Bəla sənə gəlməsə.

GÖZLƏRİMİ YUMANDA

Gözümü yumub,
Xatirələrimin işığında yaşayan
Keçmişimə qayıdıram.
Doğma yerlərə, köhnə vərdisimə,
Köhnə işimə qayıdıram.
Nənəmin, babamın təndir çörəyi ətirli
 əziz səsində.
Atamın, anamın oğrun-oğrun mənə baxıb
 gülümsəməsinə
 qayıdıram.
Qızları sevərdim,
 Nə eşqimi açə bilərdim,
Nə də qayıdıb qaça bilərdim.
Yanardım öz içimdə
 Şöləsi titrəyən şam kimi.
Hələ də xatirəmdə yanır o sevgilər,
 Hərəsi oğurluq bir axşam kimi.
«Yox!» cavabı almaqdan qorxmuşam.
Yox cavabından yox!
Qızın yanında qəfil ölməkdən qorxmuşam.
Kipriklərdən yağan
 Odlu yağışlar kolleksiyam var.
Dünyada ən zəngin
 Oğrun baxışlar kolleksiyam var.
Yaxşı ki, var!
 Yoxsa indi gözümü yumanda
Dibsiz bir qaranlığa qərq olardım.
Bəlkə də çoxdan ölərdim.

SƏNDƏN O YANA

Özüm əkdiyim bağ kimi,
Yaşadığım otaq kimi,
Yatdığım yataq kimi
Qoynuna gedəcəyim ana torpaq kimi.
Sevirəm səni, yarım,
 sevgili qarım.
Səndən o yana qurtarır yollarım.

YANILMA

Əllərin yeni açılmış
ağ güllərə bənzəyir.
Tellərinin cığası
yanağını bəzəyir.
Neçə baxış oxşayır,
səni neçə göz yeyir.
Mən də sənə aşıqəm,
yanıram öz içimdə.

Saçlarını oxşayır,
opür, oynayır külək.
Səni bu yer üzündə
mələk yaradıb fələk.
İzn ver gözəlliyə
səcdə qılmağa gələk,
Kölgəndə şam tək yanaq,
bu boyda, bu biçimdə.

Yox, sənsən yanan atəş,
biz sənə pərvanəyik.
Eşq oduna yanmışıq
dəliyik-divanəyik.
Atəşinə yanmağa
gəlmişik biz hər nəyik,
Ehtiyatlı ol, gülüm,
sən yanılma seçimdə.

02.XII.2010

MƏHƏBBƏTSİZ

Məhəbbətsiz adamın
 məhriban baxışı da olmur.
Məhəbbətsiz adamın
 ağlamağa göz yaşı da olmur.
Məhəbbətsiz adam
 necə olur ki, doğulur?
Bu cavabsız sualdı,
 cavabsız da qaldı.

QƏZƏLVARİ MƏZƏLƏR

1

Mənə göz süzmə, gözəl, dön mənə bax,
Canımı üzmə, gözəl, dön yenə bax.
Baxma başdan-ayağa müştəri tək,
Aşıqın ruhunu gör, qəlbinə bax.
Heç mənə baxma, gülüm, bax özünə,
Belə yum gözlərini, könlünə bax.
Mən sənin qəlbinə yol axtarıram,
Sərhədçi kipriyə bax, kömrükə bax.
Qoca Fikrətdə nə can var alasan,
Xırda pul tək bu qalan ömrünə bax.

2

Baxır yana erkək gözü hərdən-birdən,
Ram edir bir hürkək gözü hərdən-birdən.
Belə anlar yar gözündən də yayınmır,
Sancır məni yarın özü hərdən-birdən.
Salanda yada o xoş dəmləri bir an
Qəlbimdə göynər göz izi hərdən-birdən.
Bir an xoşbəxt olam ha, yüz cahil gəlir,
Gəlir dilində söz bizi hərdən-birdən.
Yalanla könlün alır hər yazıq şair,
O sözə inanar özü hərdən-birdən.
Fikrət, şair sözü yalandı deyiblər,
Yox, düz olur şair sözü hərdən-birdən.

3

Baxmadı baxtım üzümə, yarım getdi,
Yarı can qaldım üzümə, yarım getdi.
Mən bir eşq abidiyəm, qıbləm itib,
Nur verdi həsrət üzümə, tanrım getdi.

Hər qızda bir zərrə var ki, sənə bənzər,
Baxdım qızlara, ismətim-arım getdi.
Fikrət Qoca sənsiz qocaldı gənclikdə,
Vüqarım, baharım, ixtiyarım getdi.

4

Hardadı məndə o baxt naz eləmə,
Məzəni, işvəni at, naz eləmə.

Mürgülü ruhumu oynatma, gülüm,
Qışın oğlan çağını yaz eləmə,
naz eləmə.

Hamı söz axtarır saqqız eləsin,
Bu eşqi başımda qapaz eləmə,
naz eləmə.

Mən bəlalı başımı qorumuşam,
Yondurub indi onu daz eləmə,
naz eləmə.

Yuvadan lap təzə uçmuş balasan,
Mənə bel bağlayıb pərvaz eləmə,
naz eləmə.

Fikrin var Fikrət Qocanı öldürəsən,
Onda gəl sən bu nazı az eləmə,
az eləmə,
ya da heç naz eləmə.

POEMALAR

ŞƏHİDLƏR XIYABANI

(Şəhidlərdən biri)

Çingizin uzun saçları
səliqəli qırxılmışlara
müxalif idi.

Çingizin göz yaşları
Gözləri donmuşlara
müxalif idi.

Heyrətlə dolu iri gözləri
soyuq baxışlara,
sinəsində hönkürən ürəyi
ürəyi daşlara
müxalif idi.

İki gün idi Qarabağda savaşa
səsləyirdi hər kəsi,
Bağırmaqdan kallaşmışdı səsi;
Sinəsində boğulurdu nəfəsi,
Ürəyinin, boğazının ağrısı
səsinə çıxmışdı;
Kürsü əvəzinə
dırmaşıb öz hövsələsinə
çıxmışdı.

Əsəbinin cin atına minmişdi;
altdan kəfən geyinmişdi,
üstədən əzik-üzük
paltara bənzər bir şey.
Saçında, qaşında, kirpiyində
haray, yalvarış, giley:

-Qardaşlar, vətən dardadı – deyirdi.
Gəlin da... qeyrətiniz hardadı? – deyirdi.
Çingiz də yaxşı bilirdi
 çoxlar üçün,
harınlar, toxlar üçün
 qeyrət elə-belə
 sözdədi-dildədi.
Dəstəbazlar üçün,
hər yerə pazlar üçün,
 qeyrət Moskvada – Kremldədi.
Çingizin harayına beş-on qarabala gəlmişdi.
Bir də çənbərəkəndli
Nübar xala gəlmişdi.
Yalvardılar: - Nübar xala,
qayıt dala,
hələ biz ölməmişik,
 xalamız, anamız, bacımız döyüşsün.
Əvvəl gərək
 oğullar şəhid düşsün.
Nübar xalanın fərəhi
 kirpiyində yaş oldu, -
Şəhidlərin ruhu qalxdı məzarından
Çingizlərə qoşuldu.
Bir köhnə avtobus idi,
bir də Çingizin köhnə kinokamerası.
Bir də cavan ürəyində
Vətən adlı köhnə yarası.
“Ali Sovet”dən enirdi deputatlar,
Çingizgilə baxıb
 Deyinirdi deputatlar:
- Bu cavanlar nizam-intizamı pozdu,
 hər şeyi batırdı.

Bu Çingiz Mustafayev
deyəsən provokatordu.
Kimsə qışqırdı:
- Deputatlar, qoşulun bizə,
Qarabağa döyüşə gedək!
Bir yekəbaş deputat dedi:
- Ay saçı uzun, ağı gödək,
əsl döyüş o binada,
o kürsüdə gedir, bala!..
Orda olsan görərsən ki,
savaş, döyüş nədir, bala!..
Deputatlar gülüşdülər,
düşdülər, düşdülər aşağı...
Vətəndaşlıqdan da
düşdülər aşağı...
Dallarınca tüpürdü Çingiz:
-Mənə sataşır it uşağı –
gileyləndi yana-yana,
Səliqəsiz uzun saçlarını
çəkdi üzündən yana...
Deputata bax, bunlara bax!
Qan içindədir Qarabağ, -
Bunlar burda söz üyüdür,
Kresloda dal büyüdür –
Ali Məclis elə bil öz evidir.
Burda yeyir,
Burda deyir-gülür;
Orda hər an
insan ölür,
qan tökülür.
Kişilər sataşardı, daş atardı
bir-birinin bostanına.

Bunlar daş atır
mənim qəbristanıma.
Mənə deyir:
saçı uzun, ağı gödək, -
hayıf deyil şişman göbək?
Əlbət ki, o boyda bıığı varsa,
daha qeyrət nəyə gərək?
Bunlar üçün qeyrət
göbəkdən aşağı olan bir şeydi, -
doğru, yalan bir şeydi.
Ona görə şalvarın üstündən
qalın bir qayıışı da var.
Qeyrətli olduğu barədə
“komxoz”dan əlində
möhürlü arayışı da var.
Kişi, təyin olunmuş
qeyrətli deputatdı.
Rəhbər qapısında
it desən, itdi,
at desən atdı, -
Girəvə düşəndə
Onu da satdı...
İndi gedib evində
arxayın yata bilər –
Arvadı onu ər bilər,
övladı onu ata bilər.
Varı var!
Nə desən ala bilər,
nəyi desən sata bilər;
hansı havaya desən, oynayar,
hansı havanı desən çalar.
Bu Vətən dəbdən düşəndə

özünə yeni vətən alar.
Ağzında yekə qara bir bığ,
Başında başından qiymətli papaq, -
Nəyinə lazımdı Qarabağ.

Necə cavab verim mən bu suala-
Hər dəfə Vətən çağıranda
Meydana çıxır
beş-on qarabala,
bir də çənbərəkəndli
Nübar xala?! –
düşündü Çingiz,
Eyməndi, üşündü Çingiz.

Çingiz haqqında qısaca

Çingizə heç kəs
jurnalistlik dərsi deməmişdi,
bu yolu özü seçdi.
Çingiz bu sənəti peşə eləməmişdi,
Bu yola taleyin əli ilə düşdü.
Peşə sədaqətinə and içməmişdi,
Vətənə and içdi.
Bir müəllimi vardı –
o da öz vicdanı,
Bir də ayağından başınacan
əsəb telləri gərilməmiş
ağrıyan canı.
Zaman onun əsəb tellərində çalırdı,

Vətən üçün çağırışı, həyəcanı.
Çingiz peşəkar deyildi,
amma bəzi peşəkarlar kimi
kar da deyildi.
Eşidirdi ürəyinin səsini,
Çəkirdi vicdanının diktəsini.
Çingiz “Olar!” “Olmaz!” arasından
baxırdı dünyaya.
Peşəkarların peşəsində,
həqiqətin, yalanın
gizli bir guşəsində
özünün alış-verişi olur,
Həmişə satlıq, saxta bir
diplomat gülüşü olur.
Onlar bəzən lazım olanı görür,
bəzən kiməsə lazım olanı çəkir;
hərdən həqiqət əvəzinə
həqiqətə bənzər yalanı çəkir;
həm də inandırır,
adamın atasını yandırır.
Peşə var, peşə var,
Peşə içində meşə var,
Meşə içində hər növ heyvan!
Çingiz peşəkar deyildi,
insan idi, insan!

Xocalı Soyqırımı

Çingiz lentlə məlhəm
qoyur elin qanlı yarasına –
Çingiz özünü yetirdi

Xocalı Kərbəlasına.
İnsan meyiti səpilib
yol yanında, dağ döşündə.
Qoca, qarı, gəlin, uşaq
Keçib erməni dişinə...
Dağda bulaq ağlayırdı
Sinə dağlaya-dağlaya;
Bu dərdi lentə çəkirdi
Çingiz ağlaya-ağlaya.

Meyitin başı soyulub,
Birinin gözü oyulub,
Körpə pis günə qoyulub –
eşiblər goreşən kimi.
İnsanı söküb-cırıblar,
dağıdıblar - kövşən kimi.
Ana gərəkdir ağlaya,
göz gərəkdir bunu görə...
Bunları lentə alırdı
Çingiz hönkürə-hönkürə.

Körpə bir qız qar üstündə
Donub zərif çiçək kimi,
Çingizin qolları üstə
Ölüm yuxusunda yatır,
balaca bir mələk kimi.
Yerlə göyün arasında
Dəhşət içrə Çingiz çaşıb
tale kimi, fələk kimi.

Baxır yerə dona-dona,
Baxır göyə yana-yana.
Allah, görürsən özün də
Nələr olur Yer üzündə.
Körpəyə bax, Ulu Tanrı,
üzünü çevirmə yana!..
Neynəmişik biz zamana?
Haqsıza qəhmər çıxırlar,
Divan tuturlar haqlıya...
Bunları lentə alırdı
Çingiz hönkürə-hönkürə...
Çingiz ağlaya-ağlaya.

Nə yaxşı

Nə yaxşı ki, Çingiz vardı,
Nə yaxşı ki, Çingiz çəkdi...
Rəsmi Bakı o gün axşam
radioda deyəcəkdi:
Xocalını düşmən alıb.
Bu döyüşdə
iki nəfər həlak olub.
Deyəcəkdi,
bu jurnalist “peşəkardır” –
Peşəsində karlar, korlar,
peşəxorlar...

Laçın yolu

Çingiz Laçına gedir,
Bu adi səfər deyil.
Peşəkar zabit deyil,
Peşəkar əsgər deyil.
Hər qeyrətli oğlunun
 ikinci adı əsgər.
Vətən üçün canını
 hansı oğul əsirgər?!
Oğuldan danışırım –
Azəri balasından,
Ölkə vətəndaşından –
yurdumun qalasından.
Harda Vətən çağırırsa,
 ora çingizlər gedər,
Bir canını vətənə
Yüz dəfə qurban edər.
Çingiz peşəkar deyil,
Yox, döyüş meydanında
O adi “şikar” deyil.
Onun damarlarında
bir kişi qanı axır;
Vətən dara düşəndə
gözündə şimşək çaxır.
Onun qan yaddaşında,
 ürəyinin başında
Cəngavər babaların
hikkəsi, səsi qalıb,
döyüş nərəsi qalıb.
Çingiz doğulmamışdan

döyüş dərslərini alıb.
Məktəb keçib ən gözəl
atəş açma bilərsən;
Məşq edib, hər güllədən
yana qaça bilərsən.
Qəhrəman olmaq üçün
Qazi doğulur adam;
Vətən üçün ölməyə
hazır doğulur adam.

Laçın yolunda ilk görüş

Çingiz Laçına gedir,
Əsgərlər geri qaçır.
Ayağının altından
elə bil ki, yer qaçır.
-Düşün, dayanın barı!
Saxlayın maşınları!
Əlində avtomatın,
belində patrondaşın.
Altında saz maşının,
hara qaçırsan belə? –
Axı Laçında qalıb
sənin bacın, qardaşın!..
Bir qoçuya oxşayan
irəliyə yeridi, -
Bu balaca dəstənin
böyük komandiridi:
-Bala, bura bar deyil;
Sən Bakıda deyilsən,
Bura da bulvar deyil.

Bu döyüş meydanıdı –
Sənə də güllə dəyər.
-Düşmənin qabağından
qaçmaq hünərdir məgər?
Hə, bura bulvar deyil,
Çiyində paqon deyil?
Əynində şalvar deyil?
Deyin, hara qaçırsız?
Mən Laçına gedirəm,
Siz bulvara qaçırsız?
-Ey! Sən get şəklini çək.
-Mən sizi çəkəm gərək!
Sizi, həm də Laçında, -
mən sizi necə çəkim?
Siz döyüşdən qaçanda?
O gün biz bir qadını
Qaytardıq yalvar-yaxar.
Dedik ki, döyüşməyə
Vətən oğulları var.
Bakıdan Nübar xala
İgid döyüşçülərlə
görülməyə gəlirdi;
Sizlə çiyin-çiyinə
döyüşməyə gəlirdi;
El dərini sizinlə
bölüşməyə gəlirdi.
Dedik orda igidlər,
orda ərlər döyüşür;
orda zabit döyüşür,
igid əsgər döyüşür.
Siz zənn elədiyimdən
hələ bir az çoxsunuz;

Amma qeyrət sarıdan
Nübar qədər yoxsunuz,
Mən sizi necə çəkim?
Çəkərəm – bu sənəddi,
bu tarixdə qalacaq.
Döyüş tariximizdə
qara ləkə olacaq.
Hə... Çəkirəm, di qaçın...
Qaçın, a qəhrəmanlar!..
Sükutla ötdü anlar...
Maşınlar döndü geri...
Üzlərdə qızarırdı
Söz yanığı, söz yeri...

Əbədiyyət anları

Çingiz qaçırdı,
yox, ölümdən qaşmırdı.
Qaçırdı saf bir niyyətə.
Qaçırdı görüb-göstərmək üçün,
əslində özü də bilmədən
qaçırdı əbədiyyətə;
Uşaq kimi
çəkiliş kamerası da
yapışıb sallanırdı
çiyindən, əlindən, ətəyindən.
Əl çəkmirdi yedəyindən,
Onlar ikisi bir can idi.
O kamera hamıdan yaxşı
Çingizi duyan,
Ona canı yanan idi.
Çingiz qaçırdı irəli,

Çingizin özündən də qabağda
qaçırdı bir əli.

Kamera Çingizdən əvvəl gördü gülləni.

-Off...vurdular məni! –

dedi Çingiz.

Bu uzun döyüşün sonunda
cəmi ikicə söz...

İndi kamera özü çəkirdi

qəhrəmanını.

Son anını –

Əbədiyyət anını.

Zaman donub, onu sükutla

yad etdi bir anlıq.

Çingiz kimi

Vətəni candan artıq sevməkdir

Qəhrəmanlıq!..

BAKI - QUBA YOLU

*(Müstəqilliyimizin bərpasının iyirmi
illiyinə həsr edilir)*

Bakı-Quba yolundan
Sumqayıt hara köçüb.
Bu mən görən yol deyil,
Sumqayıtdan yan keçir.
Bu yol cavan bir yoldu
Başqa zamandan keçir.
Sumqayıt da gəncləşib,
Üzü dənizə dönüb.
Yüz gəlin bəzədiyi
Bir gözəl qıza dönüb.
Hələ dodaq dəyməmiş
 ən şirin sözə dönüb.
...Evdən çıxanda səhər,
Birdən yadıma düşdü
Dəvəçidə batdığım
Sulu, palçıqlı yollar.
Sevindi, nə zamandır
Küncdə atılıb qalan
Köhnə ayaqqabılar...
Yol geniş, işıqlıdır,
Gözəl, yaraşlıdır,
Səliqə-sahmanlıdır.
Maşın gedir, sevinir,
Elə bil ki, canlıdır.
Maşından yerə endim,
Öz-özümə deyindim:

“Köhnə ayaqqabımı
nahaq yerə geyindim”.
Bəzən ani mənzərə
Ən sanballı sözdən də
Adamı bərk tutandır.
Təmiz, təzə yollarda
Öz köhnə görkəmindən
Ayaqqabım utandı.
An an üstə yığılıb,
böyük bir zaman olub.
Bu zaman kəsiyində
“Dəvəçi” Şabran olub.
Yuyunub daranıbdı,
Gözəl bir cavan olub...
...Bu da Quba, qara göz,
Alma yanaq, gülər üz.
Bizim dağlar qızının
Yanında solğun olur
Ən şirin söz, gözəl söz.
Nə gözəldi, nə şuxdu,
Ona nəğmələr qoşan
Qudyalçay bir aşığdı,
Dağlardan düşüb gəlib,
Səsi gözəl nəğmədi,
Özü bir yaraşıqdı.
Çıl-çıraqlı xiyaban
Hər işıq bir hilaldı.
Bir başqa mənzərədi,
Bu tamam başqa haldı.
Təzə Heydər muzeyi
Yeni bir Tacmahaldı.

Az vaxtda bu abadlıq?
Vallah, sizə halaldı.
Əgər indi tikməsən...
Nə yaxşı ki, tikmisən!
Yüz illər, min illərə,
Gələcək nəsillərə
Bu abidə qalacaq.
Qonaqlar soruşacaq:
Kiminkidir bu saray,
Kiminkidir bu ocaq.
Deyən dillər var olsun!
Quran əllər var olsun!
Bu tikib yaratdığın
Gələcək nəsillərə
Ulu yadigar olsun.
Yol mənə gəl-gəl deyir,
Yol çağırır qoynuna.
Yol kəmənd tək dolanıb
Xınalığın boynuna.
Xınalığın bu günün
Alxas görə bilmədi.
Bu yolu qarşılayıb
Salam verə bilmədi.
Bəlkə, bu gözəl yola
Bir nəğmə də qoşardı.
Bəlkə, indi ruhunun
Göydə gözü yaşardı.
Xınalığın özü də
Elə göy üzündədi.
Xınalıqda ilk şair

Alxas idi o zaman.
İndi də birincilik
Mənim şair dostumun
Alxasın özündədi.

QUBA DÜNƏN, BU GÜN

Payız gəlib Qubaya
Ağacların saçına
Sarı-sarı dən düşür.
Qəkrəşə gedən yollar,
Hərdən göyə dırmaşır,
Hərdən də göydən düşür.
Qəzəbli səs eşitdim,
Ayıra da bilmədim
Qadındı, ya kişidi.
-Elə yol, yol deyirsən!
Yol dövlətin borcudu,
Yol dövlətin işidi.
Fikrət Qoca, deyəsən,
Bir yol görməmişdi.
-Oğul, balam, qulaq as.
Azadlığa gedən yol,
Abadlığa gedən yol,
əbədi bir döyüşdü.
Bu döyüşdən hər kəsin
Payına hünər düşdü.
Abadlıq evdi, yoldu,
Sudu, isıqdı, işdi.
Zəhmətə qiymət vermək,
Zəhmətə qiymət almaq

Doğru yolla gedişdi,
Halallığa vərdişdi.
Yol döyünən ürəkdi,
Yol canlı bir bədəndi.
Hər ağbirçək, ağsaqqal
Bizə yol öyrədəndi.
Yol keçmişdən gələndi,
Gələcəyə gedəndi.
Hər kəsin əxlaqını
Dili bəlli eyləyir.
Hər elmin səviyyəsini
Yolu bəlli eyləyir.
Şəxsin təmizkarlığın
 əlindən tanıyarsan.
İdmançı insanları
Duruşundan, belindən
 tanıyarsan.
İman sahiblərini
İşindən, əməlindən
Görərsən, tanıyarsan.
Görə bilmək özü də
Hamıya qismət olmur.
Yaxşı bax, görəcəksən
Əgər sən özün varsan?!

KEÇMİŞƏ GEDƏN YOL

Qabaq dərə, arxa dağ,
Sağda qaya, solda bağ.
Bu yaşıllıq qoynunda
Harda gizlənib bulaq?
Duyuram nəfəsini,
Eşidirəm səsini,
Tapım, yanan ruhuma
Çiləyim nəğməsinə...
Bəlkə bu bulaq deyil,
Minlərlə insanların
Ağlıyan yaddaşdı.
Soyqırım məzarından
Bu günə axıb gələn
Torpağın göz yaşdı,
Bu bir sehrli yoldu
Dolanıbdı əlimə...
Yumaq tək açılıb
 gedir
Ötən əsrin əvvəlinə...
Erməni daşnakların
Başsız başı Lalayan,
Kommunist Şamuyanın
Qardaşı, məsləkdaşı
 Lalayan.
Qriqoryan kilsəsinin
Azəri türklərinə
Göndərdiyi qarğışı
 Lalayan.
Öz quldur dəstəsiylə
Basqın etdi Qubaya,

Qubanın kəndlərini
Quduz kimi dalayan
Lalayan!
Körpə, cavan, qocanı
Yığıb oda qalayan
Lalayan.
Ev-eşiyi talayan
Lalayan, Lalayan.
Şamuyan teleqram verir
Din qardaşı Leninə.
“Azərbaycan neftiylə,
keçəcəkdir əlimə”.
Lalayan əmr verir
Vəhşiləşmiş qoşuna:
-Ey!!! Qənaət eyləyin
Barıt, qurğuşuna.
Süngü, bıçaqla, daşla,
Deşin, kəsin, öldürün!
Başın əzin, öldürün!
Heç sağ qalan, olmasın!
Şahid olan olmasın!
Sonra bütün dünyaya
Haray salan olmasın!
Qazın, quyuya tökün,
Ölü-diri basdırın!
Siz bu sirri basdırın.
Qubanın özündə də
Bu üsula keçdilər,
Baş kəsib, göz deşdilər.
Torpağa basdırdılar
Diri, ölü, yarımcan.
Torpağın altından da

Yaşadı, oyandı, qalxdı,
Dirçəldi, Azərbaycan.
Allah sirri açandır,
İndi görün, haçandı
Torpaqdan çıxıb üzə,
Gəmiqlər sizə baxır,
Durub, üz-üzə baxır.
Cavab verin, cənablar,
Bu necə insanlıqdır,
Bu necə bir dünyadı.
Soyqırım deyilsə bu,
Bunun bəs nədir adı?!
Yox, Avropa görmədi,
Həm lal, həm də kar oldu.
Görüb belə susdunuz,
Xocalı soyqırımı
Onunçun təkrar oldu.
Baxın, görün və susun,
Barmaqla göstərməyin
Qatili, can oğrusun!
Baxın, görün və susun!
Axı öldürmək olmur,
Öldürüb basdırmaq olmur,
Sözün düzün-doğrusun!
Onsuz da gələcəkdə,
Uzaq, yaxın bu yerə,
Axın, axın bu yerə
Səyyahlar gələcəkdi.
Bu kütləvi məzarla
Dayanacaq üz-üzə,
Səssiz danışacaqdı.
Haqsıza lənət deyib,

Haqla barışacaqdı.
Yenə də qalib bizik,
Çünki haqlıyıq, düzük.
Ölüb gedib Lalayan,
Ölüb gedib Şamuyan.
Bura gəlib baş əyən,
Baş əyib şam yandıran
İndi beş qat çoxalıb.
Qubanın insanları
Dağlar kimi vüqarlı,
Əxlaq sarıdan varlı.
Torpağı bərəkətli
Ağacları barlıdı.
Babamızdı Babadağ,
Yenə əvvəlki kimi
Saç-saqqalı qarlıdı.
...Bakıda mart qırğını
Qaraltdı ümidlərin
Ocaqların, şamların.
İndi gəlin seyr edin
Işıq selində üzən
Bakının axşamların.
Lalayan oğlu Balayan
Gəl Milli parkı dolan.
Öz içində alış, yan.
O kinlə, nifrət ilə,
Nə qazandı dünyadan?
Zaman mənə işləyir,
Gedən vaxt səndən gedir.
Vaxt burda tikir, qurur,
Sənin kisəndən gedir.

Nə qədər dolansa da
Düz ayrını kəsəcək,
Damğasını vuracaq!
Sənin öz yazdıqların
Məhkəmə qarşısında
Üzünə şahid duracaq.

GƏLƏCƏK

Dünyanın hər yerində
Gənclik əlvən çiçəkdi.
Dünyanın cavanları
Quba, Qusar deyəndə
Gözləri güləcəkdi.
O gözəl gələcəyi
Mərd oğullar gətirir.
Dağları birləşdirən
Kanat yollar gətirir.
Bizim ellər gənclərin
Yarış yeri olacaq,
Barış yeri olacaq.
Bütün bu Yer üzündə
Biləcəklər bir zaman.
Anamız Azərbaycan
Müqəddəs bir ocaqdı.
Bu cənnət işığını
Dünya qoruyacaqdı.
Şəhidlik məqamında
Heç kəs ölüb-itməyib.
Vətən yolunda heç kəs,
Heç kəs hədəf getməyib.

Qəlb döyünür, döyüşür,
Müharibə bitməyib.
İgid oğlun, qızın var,
Yenə tarix yazırıq,
Anam Azərbaycanım.
Zəfər döyüşü üçün
Hər an, hər gün hazırıq.
Sənə qurbandı canım!
Əmr et! Azərbaycanım!

Quba istirahət evi
10-15 oktyabr, 2011-ci il

GƏRƏK BU GÜNLƏRİ GÖRƏYDİN

*(Ulu öndər Heydər Əliyevin
səksən beş illiyinə)*

Allahın saatından
Əriyib damır zaman.
Zamanın yağışından
Dirçəlir, cana gəlir
Hava, Yer, Göy, Asiman.
Zaman akvariumunda
Balıq kimi üzürük,
Şüurun qəlsəməsindən
Yüz illəri süzürük.
Anları incilərə,
Dürlərə döndəririk,
Tarix boyu düzürük,
Zamana göndəririk.
Hər min ilin sonunda,
Min ilin əvvəlində,
Kainatın əlində
Dünya sınaqdan keçir.
Min illik böyük dövrən
Süzülüb haqdan keçir.
Baxır ulu Yaradan,
Beş-on haqqın naminə
Min-min günahdan keçir.
Yenə bizi bağışlar,
Həyat yenidən başlar,
Saat yenidən işlər...

Min il Allah yanında
Bir zərrəcik zamandı.
Kainatın ömründə
Göz qırpımı tək andı...
Bu bir anın içində
Biz didişə-didişə
“Göz-gözəyik”, “diş-dişə”.
Biz savaşa-savaşa,
Yüz illər min illəri
Yaşadıq, vurduq başa.
Aləmin düzəni var
Bağından quş uçurmur.
Allah zaman zərrəsin
Nəzərindən qaçırmır.
Hər min ilin sonunda
Allahımız əzəldən
Bu millətin səhvini,
Qamətini düzəldən
Bir xilaskar göndərir.
Bizə verdi Heydəri,
Heydər – böyük öndəri.
Onun böyük ağıyla
Ölümsüzlük yoluna
Ölkəmizi döndərdi.
Min-min böyük insanın
Ömrü hədər olubdu.
Hər kəsin böyüklüyü
Ağlı qədər olubdu.
Allahım, bu milləti
Xilas etmək üçün,
Hər il, hər ay, lap hər gün
Min-min insan göndərib.

Çox güclü, çox ağıllı
Min qəhrəman göndərib.
Hər gələnin yolunda
Min qəza, qədər olub.
Min-min gələn insandan
Birisi Heydər olub.
Allah hamını yaradır,
Ondan sonra hər kəsi
Fəhmi, ağılı qoruyur.
Ağıl – həyat çeşməsi,
Ağılı azlar qoruyur.
Heydər də əlindən
Öz ağılı tutdu, getdi.
Ağılı Heydər qorudu,
Bizə öndər böyütdü.
Allahdan aşağıda,
Allahın işığıdı.
Bu işıq hər canlıyı
Yaşadan öz ağılıdı.
Hər insan öz ağılıyla
Allahına bağlıdı.
Allahına, ağılına
Inananlar haqlıdı...
O zaman Naxçıvanda
Doğulmaq da bir dərdi.
Dərd içində yaşamaq
Orda köhnə adətli.
Heydər doğulan evdə
Bir çətən külfət vardı.
Var-dövlət olmasa da
Mehriban ülfət vardı.
Ağılı Allah vermişdi,

Adını Əlirza kişi.
O adın içindəydi
Gələcəyi, keçmişini.
Qarşıda illər var idi,
Keçilməz yollar var idi,
Bal kimi dillər var idi.
Yolundan azdırmaq üçün
Deyirdilər bu bir sirdi,
Daş, divar qulaq asırdı,
Görən-görməyən yazırdı,
Aranı qızdırmaq üçün.
Yanında mələyirdilər,
Hər işin ələyirdilər,
Hər sözün bələyirdilər
Pis yönə yozdurmaq üçün.
Xaçpərəstin müsəlmanı,
Çox baxdılar yanı-yanı,
Bunun əyri yanı hanı?
Adını pozdurmaq üçün
Bütün yamanlara qarşı
Qəlbində açdı savaşı.
Allah verən ağı-başı
Salamat gəzdirmək üçün.
Hər işindən güc aldı,
Hər yolundan güc aldı.
Öz gücünə ucaldı,
Siyasi büroyacan!
Onun gizli həmdəmi,
Həm sevinci, həm qəmi
Qəlbində anasıydı.
Hər ahına dedi can!
Qəlbində gəzdirdiyi

Anası Azərbaycan.
Keçdi savaqlar üstdən,
Adladı başlar üstdən.
Kommunist imperiyasının
Olimpinə ucaldı.
Dostları sevindirdi,
Düşmənlərdən öc aldı.
Çox keçmədi qəlbinə,
Çökdü acı qəm-kədə.
“Bu qədər ucalıqda
Alçaqlıq var bu qədər”.
İmperiyanın başında
Bir başsızlıq gördü o,
Bu Siyasi Büroda,
Hamı birov-birovda...
Ac canavarlar kimi
Göz-gözə yatır, durur,
Bir an arxa çevirsən,
Hamı arxadan vurur.
Burda Heydər müsəlman,
Üstəlik hələ türkdü.
Türk olmağı ruslara
Bir göz dağıdı, görkdü.
Həmsi məəttəl qalib –
Bacarıqdı, ya baxtdı?
Bu qədər əldən çıxıb
Olimpə necə qalxdı?
Tutun geriyə dartın!
Şər yoxdu, güllə atın!
Aşına zəhər qatın!
Yolda, pusquda yatın!
Bu necə ola bilər?

Türk Olimpə gəlinə
Yüz dəfə ölə bilər!
Heydər bu qısqanlığı,
Bu məkri duyurdu.
Özünü hər tərəfdən,
Hər yandan qoruyurdu.
“Heç vaxt özündən yaxşı
Arxa, kömək arama.
Hardasan, ay Zərifə,
Gərək birgə baxaydıq
Bu yaşanan drama.
Bunların hər birindən
Gəlir ölüm qorxusu.
Oğlun, gəlinin, qızın,
Nəvələrin qorxusu.
Bu qanlı partiyadan
Ölümsüz, qansız dönmək,
Burdan itkisiz enmək...
Bura qalxmaq çətindi,
Burdan enmək mümkünsüz...
Mümkünsüz işi görmək
Elə mənim işimdi.
Ölüm üstünə getmək,
Əziz adamlarımı
Bəladan xilas etmək
Ən ilkin vərdişimdi»

Yenə də zəfər çaldı,
Əzizlərin qorudu,
Özü ayaqda qaldı.

Bir səhər yorğun, üzgün
Naxçıvana qayıtdı
Yenidən doğulmaq üçün.
Bu qədim Naxçıvanda
Ağsaqqal da, cavan da
Öndərin şöhrətini
Elə yaraşlıq sayır.
Hər kəs onun şəklini
Evində işıq sayır.
Ziyarətə gəlirlər
Axın-axın insanlar,
Uzaq, yaxın insanlar.
Bir-birindən küsənlər
Elə burda barışdı,
Dərdlərini danışdı.
İşıqsız Naxçıvanın
Çıraqları alışdı.
Azadlığın üç rəngli
Bayrağı qalxdı burda.
Böyük Azərbaycanın
Vaxtı və baxtı burda.
Öndərin ürəyində
Azərbaycan ağlıyır,
Bölgələr qan ağlıyır.
«Tökülür qardaş qanı,
Yurdumda tətik çalır
Yad ellərin pulları.
Pusqudan üzə çıxıb
Girəvə yoxsulları.
Dişlərilə didirlər
Anam Azərbaycanı»
Ölkənin hər yanından

Millət öndər çağırdı.
Xatırlayın o çağ
Milli Məclisim oldu
Bir məzhəkə ocağı.
Milli oyunbazların
Olmuşdu oyuncağı.
Hər kəs «siyasətini»
Mataq kimi satırdı.
Bunlar Öndər yanında,
Siyasət meydanında
Guya at oynadırdı.
Özləri də bilmirdi
Atı axsaq qatırdı.
Bu yazıqlarla öndər
Düzüb şaxmat oynayır,
Bunlar da zər atırdı.
İllər sonra deyəcək
Bir boşboğaz heyvərə:
Mən məsləhət vermişəm
O zamanlar Heydərə.
- Beləsinə nə deyim,
Vallah, çox gülməli...
Bu da ağıllıdırsa,
Müsyö, bəs kim dəli...

Öndər imdada çatdı,
Bu kiçik məxluqlara
Nifrəti yana atdı.
Öndər gəldi ölkədə
Böyük atəşkəs oldu,

Bu birinci dərş oldu.
Qan verən yaraları
Bircə-bircə bağladı.
Sabitliyi qorudu,
Möhkəmlətdi, saxladı.
Əsrin müqaviləsi,
Bakı, Tıblisi, Ceyhan.
Sağaldı Azərbaycan.
Ucaldı Azərbaycan.
Biz sənə can borcluyuq,
Vətən adlı ulu can.
Hər yanda əməlin var,
Hər yanda heykəlin var.
Sabahkı günümüzdə
Yenə sənın əlin var.
Azərbaycan yüksəlir,
Dünyanın hər yerindən
Zəfər sorağı gəlir.
Ölkəmizin dünyada
Öz sözü, öz səsi var.
Çox sevdiyın Bakıda
Körpülərin, yolların
Üç-dörd mərtəbəsi var.
Bircə sən yoxsan, öndər,
Gərək bunu görəydin.
Ruhunu sevindirib,
Üzünü güldürəydin.
Sən mənə verən ömrü
Gəzirəm addım-addım.
Mən sənə çox borcluyam,
Borcu qaytarammadım.
İndi yazan da çoxdu,

Aşıq, ozan da çoxdu.
Nə yazsam deycəklər:
Bunları biz demişik,
Səndən yaxşı demişik,
Səndən də tez demişik.
Deyən dillər var olsun,
Yazan əllər var olsun.
Sizin bu eşqinizə
Odlu alqışlar olsun.
Mən də ulu öndərə
Bu şeri pıçıldadım.
Xatirəsi önündə
Can borclusudur adım.

EPİLOQ ƏVƏZİ

Böyük öndər xəstə olanda İlham Əliyevin dilindən «Ata» adlı şeir yazdım.

Mərhum dostum Ramiz Mirzəyevin təşəbbüsü ilə Xalq artisti Niyaməddin Musayev ona musiqi yazdı. Özü də ifa etdi, klip də çəkirdi. Mən bu yeni yazını qurtaranda «Ata» şerini bir də nəzərdən keçirdim. Gördüm yeni yazım üçün on il bundan əvvəl yazdığım şeir ən yaxşı sonluqdur.

Epiloq kimi bu şeiri verirəm. Zamanın tələb etdiyi cüzi dəyişikliklə.

Sən gedən yollara qurban kəsərdim,
Şərəfim, şöhrətim, vüqarım, ata.
Nanə yarpağı tək tir-tir əsərdim,
Qoy xəzan görməsin baharın, ata.

Qızım, balam dedi evdə gəlinə,
Övladı yaxşıya, yamana bölməz.

Atam kürəyimə vurub əlini,
Heç yerdə, heç zaman qəddim əyilməz.

Ata, gözlərinin nuruna qurban,
Öpdüm, gözüm üstə qoydum əlini.
Sənin ürəyindir sinəmdə vuran,
Kövrəltmə könlümün sarı telini.

Ata başımızın ucalığıdı,
Oğul atasının cavanığıdı,
Ata övladının qocalığıdı...
Ata, hardasan, gəl bu gün, ata,
Gərək bu günləri görəydin, ata.

QƏBƏLƏ

Ürəyimdə pıçıldadıqlarım

Bu yayın
Iyindən, istisindən,
Texnikanın səsindən
Götürüb bəlalı başımı, bir də can yoldaşımı
(Bir də on üç yaşlı adaşımı)
Qaçdım Qəbələyə.
-Baba, Qəbələyə niyə?
Başqa cavab tapmadım.
-Qəbələ yaxındı göyə!

Lap uşaqılıq yaşından
Silinmir yaddaşından
Dürca, Qəmərvan yaylağı.
Qışda dağkəli oylağı,
Ayıların armud bağı.
Zirvələrin ağ duvağı,
Qəbələnin keçmişindən
axıb gələn buz bulağı.
Zamanın ilk addımının
izi qalmış zirvə qarı.
Qar o qədər qədimdi ki,
qayaların o qaşında-
-Orda qara qurd düşübdü.
Bir də gördük
Qəbələ də - Qutqaşındı.

Üç rəngli bayrağıyla
Bir Azərbaycan gələr.
Sənin də baxtın gülər,
Oyan, Qəbələm, oyan!

QƏBƏLƏNİN YOLLARI

Qəbələnün yolları
at-araba yolu idi,
Şəhər torpaq altında,
yol xaraba yolu idi.
Palantökən yolunda
Eşşəklərin belindən
Sürüşərmiş palanı.
(Deyiblər, eşitmişəm,
yalançı deyən olsun.
Mən demirəm yalanı)
Sel vaxtı çayı keçmək
Aya köçmək deməkdi.
Çırmanıb suya girmək
candan keçmək deməkdi.
Ağdaşlı Qəbələdə
uzaqlardan gələndi.
Qəbələ yolu üstə
Xanların çayxanası
onda hələ yox idi.
Qonaq-qara az idi,
amma gözü tox idi.
Gülər üz, mühribanlıq,
süfrədəki yavanlıq –
bir az pendir, şor, çörək.
Yoldan gəlmiş qonağa

bundan artıq nə gərək.
(Eh, indiki qonaqlar
ə... bu nədir?! – deyərlər.
Basıb adam yeyərlər)
Qurtqaşından yuxarı
Tamam başqa bölgədi.
Lenin sosializmi
Qəmərvana, Dürcaya
Gəlib çıxa bilmədi.
Yollar da hər gələni
Gətirmədi, gəlmədi.
O yerlər tapdanmadı,
abırlı-üzlü qaldı.
Qəbələninin adı da
yaşadı, gizli qaldı.
Mənim də yaşım ötüb,
Neçə dəfə dünyanın
başına dolanmışam...
Gördüyümü görmüşəm,
qandığımı qanmışam.
Elə vərdiş etmişəm
Gəl, deyiblər, gəlmişəm,
Get, deyiblər, getmişəm.
Vərdiş var məzarda da
kəmiyimdə qalacaq.
Saatımı taxmasam,
Qalstuk bağlamasam,
Mənə soyuq olacaq.
Gəncliyin son zəngini
Xeyli var ki, çalmışam,
Qocalığı boynuma
Soyadıyla almışam.

Yarım əsrdən çoxdu
Bakıda kök salmışam.
Ava-qava adım var,
Kül altında odum var.
Bəzi qohum-qonşuya
daldayam, arxalığam.
Amma heç kəs bilmir ki,
Ağdaşsız, Qəbələsiz
Sudan çıxmış balığam.
Oturmuşam bir evdə
on üçüncü qatda mən.
Nə yerdəyəm, nə göydə,
Necə sübut eyləyim,
varam bu həyatda mən.
Məndən də yuxarıda
mərtəbələr çoxdan- çox!
Yerdən əlləri çatmır,
Göydən məni görən yox.
Canım-gözüm bu yerdə
Qocalıq da bir dərdədir,
Təslim olma bu dərdə.
Boğulursan – bağırma,
Kömək-filan çağırma,
Sən özünə bel bağla,
Halına özün ağla.
Qocalıq da ömürdü,
Yaşa onu maraqla.
Qalan səhifələri
Sən maraqla varaqla.
Yollar ayaqlarına
yənə döşənəcəkdi,
çöllər yənə çiçəkdi.

Yaşıl yamaclara bax,
gözlərin güləcəkdİ.
Dağda, daşda dolan, gəz,
AyağınI çayda yu,
 dabanını daşda əz.
Ayağının yaddaşı
yuxusundan oyansın.
Əlin bulaqda donsun,
kürəyin gündə yansın.
Xəyalın bircə anda
Əlli ili qət eylər,
 qocalıq qələt eylər.

QƏBƏLƏDƏ BEYNƏLXALQ MUSİQİ FESTİVALI

Baxıram mən ekrana
Inanmıram gözümə.
Inana bilmirəm mən
Qulağıma, gözümə.
Ora indi belədi?!
Yəni, bu Qəbələdi?!
Otellər, yollar, bağlar
gözəllikdə yarışır.
Musiqi ulduzları
Bütün dünyadan gəlib
Qəbələdə sayrışır.
Işıqların selində
çimir dərə, çimir dağ.
Musiqi xallarıyla
üzünü yuyur bulaq.
Qəbələ bir səhnədir,
Dağlar – tamaşaçıdır.
Şəlalələr əl çalır.
Simfoniyanın qapısı
üzü göyə açılır.
Orkestrdə hər nəfər
öz ürəyini çalır.
Bu səhnəyə baxanda
Adamın ağılı gedir
yəni, bu Qəbələdir?
Ştrausun valsına
dağda ayı rəqs edir.
O axşam Qəbələdə

Susub durmuşdu vaxt da.
O axşam lap uzaqda
Musiqi sədasından
utandı ulamağa
uzaqda yalquzaq da.
İldırımlar susdular,
Buludlar yarpaqlara
çiskindən zər ələdi,
Musiqini bu dağlar
yaşıl nura bələdi.
Bəli, bu, azadlıqdı!
Müstəqillik belədi,
Bəli, bu, Qəbələdi!
Müstəqilliyi duyub
Keçmişindən boylanır,
Torpağın altında
şəhərlərin oyanır.
Şəhərlər yox olanda
Onların ruhu kimi
yaşayırlar adları.
Şəhid şəhərlərini
yenidən dirildirlər
bugünkü övladları.
Azərbaycan- bütöv can
dəfələrlə bölündü,
içində bütöv qaldı.
Öz içindən sağaldı,
yenə də zəfər çaldı.
Azərbaycan hər dəfə
Bir pillə də ucaldı.
Mənim Azərbaycanım
elə bütöv bir candı.

Məlhəmi özündədi,
İçindən sağalandı.
Bizim tariximizdə
məğlubiyyət yalandı!
Zamanın sonunacan
səfərimiz olacaq!
Hələ çox döyüşlərdə
Zəfərimiz olacaq!
Tariximiz boyunca
Görüblər zaman-zaman,
Heç kəsdə qisasını
Qoymayıb Azərbaycan!
Biz gəldik Qəbələyə
On üç yaşlı Fikrətim
Tutdu mənim əlimdən:
-Baba, bura gözəldi,
burda olmaq nə xoşdu.
Bir az eniş-yoxuşdu.
Qoy bir tutum əlimdən.
Baba, sənə əlində
əsa olacağam mən.
Bizim balaca Fikrət
oyun açır başıma,
O vaxt elədiklərim
indi çıxır qarşıma.
Elə ki, qollarını
Qəbələ ona açdı,
Əyləncələr qaçırdı,
ışıqları sayrırdı,
Burda həyat yarırdı,
“Əsam” quş oldu uçdu.
Nəvəmin dalınca mən

Ürəyimdə danışdım.
Qəlbimdə öz-özümə
ondan küsüb-barışdım.
Özüm də bu yaşımda
Gözəllik qarşısında
Mat-məəttəl qalmışdım.
Mən buraya gəlmişəm
çox qədim bir baxışla.
Ürəyimdə dedim ki,
“Nəvəm, məni bağışla”.
Hər cür oyun maşını
Şəlalə var, hovuz var.
Bu yayın ortasında
Konki üçün meydança,
gözəl, hamar buzu var.
Şeytan yoldan çıxardan
maşınların yarışı.
Burda maşın sürməyə
Fikrətin çatmır yaşı.
Mənim də yaşım keçib.
Qanun var Lunaparkda,
etiraz yoxdu fakta.
Heyrət dolu gözləri
Qılgıçımlar saçırdı,
Fikrətim eyni anda
dörd bir yana qaçırdı.
Burda uşaqlar hər gün
Tam bir il yaşayırdı.
Burda eyni zamanda
dörd fəsil yaşayırdı.
Bu işıqlar selində,
Zaman karuselində

Fırlanıb döndü başı
gəldi mənim adaşım:
-Baba, indiyə kimi
niyə gətirməmişən
məni bu gözəl yerə?
Nə deyim birdən-birə,
necə deyim bu yerin
yaşı yaşından azdı.
Desəm də inanmazdı.
Qəbələ şəhərinin
yaşı iki min ildi.
o da Qəbələ idi,
bu Qəbələ deyildi.
-Vaxtım olmadı, adaş.
-Kubadan, Afrikadan,
Filippindən yazmısan.
Bakıda soyuq gündən,
isti gündən yazmısan.
Amma heç deməmişən
bu gözəl yerdən mənə.
Deməmişən sən mənə
Niyə? Niyə demədin?
-Ay mənim canım, gözüm,
Qoyursan ki, deməyə
dilimdə qalıb sözüm.
Burda işıq yox idi,
Burda yatmışdı zaman.
Burda yatıb qalmışdı
Şan-şöhrətli vaxtımız –
Qəbələ paytaxtımız.
Paytaxtın da üstündə
yatıb qaldı baxtımız.

-Baba, uşaq deyiləm,
On üç yaşa dolmuşam,
böyük oğlan olmuşam.
Mənnən belə danışma.
-Günəşdən yaranıbdı
nə varsa Yer üzündə.
Isıqdan yarandınız
Atan, anan, özün də.
Yeri günəş yaradıb,
Yer nə eyləyərdi tək?
Böyümüsənsə əgər
bunu bileydin gərək...
Azadlıq, müstəqillik
millətin günəşidi.
Burda gördüklərin də
o günəşin işidi.
-Bura elə gözəldi,
lap elə bil nağıldı.
-Nağıl da bir işıqdı
içində arzu yanır.
Hər nağılın sonunda
bir qələbə dayanır.
Ağıl da bir işıqdı,
ışıqdı ümid, əməl.
Əlimdən qaçan əsam,
Gəl tut əlimdən, di gəl!

BİZİM ERADAN ƏVVƏL

Alban kilsəsi deyib,
Onu kimsəsiz bilib,
Təhqir eyləyən nadan.
İslamdan əvvəl də biz
Allah birdi demişik.
Allahdan çəkinmişik,
halal şörək yemişik.
Allahın şərəfinə
məbədlər ucaltmışıq,
kilsələr yaratmışıq.
Orda dualar edib
arzumuza çatmışıq.
Gen yaddaşı tarixdi
Min illəri adladı
İbrahim, Musa, İsa...
Bu gün də xalq yaşadır
bu müqəddəs adları.
“Məryəm” desən neçə min
Azəri qızı gələr;
Adından razı gələr.
Adlar da keçmişimin
doğma abidəsidir.
Qan yaddaşımda qalan
Müqəddəslər səsidir.
Bu adlar da yaşayır
Məhəmməd, Əli ilə,
Zəhra ilə yanaşı.
Allahın dərgahında
Xalqın ucadır başı.

Yüz müqəddəs adları
Qoruyub yaşatmışıq,
Biz şeytanın adına
Həmişə daş atmışıq.
Axı, islam dinindən,
Qəbələ çox yaşlıdı,
Burda xalqım yaşadı,
Burda xalqım yaratdı,
Burda sevdi, sevildi,
Burda arzuya çatdı.
Burda muğamlarımın
ilk xalları toxundu.
Bulaq səsi üstündə
“Sarı gəlin” oxundu.
Biz Allah övladıyıq,
Allaha and içmişik.
İbrahimplə, Musayla,
İsaya yol keçmişik.
Biz də Adəm oğluyuq,
İnsanlıq tarixini
biz də dolandıq, gəzdik.
Allahın göndərdiyi
Peyğəmbəri tanıdıq,
verdiyi dinə dözdük.
Biz Məhəmməddən əvvəl
İslam ola bilməzdik.
İlk məscid peyğəmbərin
Özü tikən məsciddi.
Burda məscid tikincə
yüzlilliklər keçibdi.
Kilsəmizdə qılmışıq
biz müqəddəs namazı.

Məncə, ehtiyac yoxdur
qandırmağa qanmazı.
Bu torpağın üstündə
senoqoq da mənimdi,
kilsələr də mənimdir.
Yox, deyib partlasalar,
ölsələr də, mənimdi!
Bizim eradan əvvəl
Qəbələdə bilmirəm
hansı din hökm edirdi.
İbadət eyləməyə
kimlər hara gedirdi.
Bunu dəqiq bilirəm
Allah mənim Allahım,
dil mənim dilim idi.
Torpaq mənim torpağım,
el mənim elim idi.
Zühurun öz zamanı,
hünərin öz vaxtı var.
Söz üyütmək başqadı,
Sözün də söz vaxtı var.
Bu gün Azərbaycanda
Açılır yeni səhər,
Torpağın arxivindən
Durub ayağa qalxır
ən qədim – yeni şəhər.
qoy dünya qarşılansın
Qəbələdi bu gələn,
Anam Azərbaycana
Qələbədir bu gələn.
Biz həmişə olmuşuq,
biz varıq Yer üzündə,

daima olacağıq.
Dahi Üzeyir bəyin
çılğın Koroğlu himnin
Şuşa, Cıdır düzündə
Zəfərlə çalacağıq,
Biz varıq, olacağıq.

*Qəbələ-Semirana istirahət evi,
avqust - 2010*

DÖRD ADDIM

Mənim ömrüm ağır yükdü,
Çünki cəzam ömürlükdü.
Daş divarlar arasında bir əsirəm,
Bu dünyaya gəldiyimə müqəssirəm.
Heç özüm də düşünürəm
 acam, toxam.
Yəqin heç kəs soruşmur ki,
 varam, yoxam.
Gündə yüz yol ölçürəm mən
Bu otağın uzunluğu dörd addımdı.
Enini də çox ölçmüşəm,
 dörd addımdı.
Burda yalnız ikimizik
Bir özüməm, bir adımdı.

Adım burdan əkilir,
Görürsən orda-burda
Hərdən adım çəkilir.
Adım tez də qayıdır
Bostanına, tağına,
Quru can otağına.
«Quru» dedim haqsızam,
Burda nəm bəs qədərdir.
Burda daş-divar ağlar
Əridər qəmi, dərdir.
Dərdim burda qalacaq,

Məhbus gəldi-gedərdi.
Mən ruhuma qəfəsəm,
Qəfəs içində qəfəs.
Məni bura gətirdi
Böyük eşq, böyük həvəs.
Seçilmək istəyənlər
Bilsinlər ki, mənim tək
Bir gün seçilə bilər.
Uzun bir ömür yolun,
Dörd addımlıq otaqda
Qalıb, keçilə bilər.
Bu boyda, bu biçimdə,
Bu daş qəfəs içində
Ömrün yüz ili yaşar,
İlin dörd fəslə yaşar.
Dünyanın dörd cəhəti
Bu kiçik otaqda var;
Şimal, cənub, qərb və şərq.
Mənim kimi yaşayır
Dünyada bütün bəşər.
Dörd addımlıq otaqda
Haqq, nahaq, xeyir və şər.
Ağlım, qəlbim «hə» desə,
Bu kiçik qəfəsimə
Bütün dünya yerləşər.
Bir şeytan ürəyimin
İçini qurdalayır.
Bir şeytanın sözləri
Qulağımı dalayır.
Deyəsən, yer üzündə
İnsandan çoxdu şeytan.

Hara diqqətlə baxsan,
Hər yerdən və hər şeydən
Üzünə baxır şeytan.
Evdə qanmaz uşağım,
Çöldə qəzəbli şahım,
Ac qarnım, dinc qulağım.
Zindanımın daşları
Yastıqdan yumşağım,
Baş qoyub yatmalıdı...
Məni ağır yuxumdan
Ölüm oyatmalıdı,
Ömürlük məhkumam mən...
Düzü hələ bilmirəm
Nəçiyəm mən, kiməm mən?
Mən anamın bətnində
Doqquz ay məhkum oldum.
Məhkumluğa dözmədim,
Bu dünyaya doğuldum!
Doğuldum, bəs kim oldum?

Mən indi anlayıram
Canlı ömrü, ölümü
Allaha aid işdi.
Yaradandan verilmiş
Müqəddəs göstərişdi.
Qədrini, vaxtını
Yalnız yaradan bilir.
Hətta Əzrayıl özü

Can aldığı an bilir,
Haçan, kimin vaxtıdı.
Əmr Allah əmridi,
Taxt Allahın taxtıdı.
Hardaydı bəs bu ağlım,
Bu fikirlər, bu başım.
Hardaydı məni sevən
Doğmam, dostum, yoldaşım.
Hər gün oda yaxanda
Nifrət, qəzəb, kin məni,
Şam kimi əridəndə
İçimdə dərdim məni.
Cəhənnəm odlarına
Alışanda, yananda,
Axşam kinlə yatanda,
Qəzəblə oyananda
Sevgilə, məhəbbətlə
Məni anan olmadı.
Öz alnımı sıxmağa,
Bulud kimi yağmağa,
Əriməyə, axmağa
Tapmadım doğma sinə.
Amma bunun tərsinə
Altımda ocaq çatan,
Od atan, odun atan
Qurama xəbər satan...
Qurama olduğunu
Hələ indi bilirəm.
Heç kəs də bilən deyil,
Mən azad olmayacam,
Onlar dirilən deyil.

Dedim «yoxdu bir bilən?»
Allah, keç günahımdan
Yenə həməən cahiləm.
Günah yazan mələyin
Dəftəri dolub daha.
Hələ bu günə kimi,
Hər ağzımı açanda
Ağ oluram Allaha.
Vallah, heç bilmirəm ki,
Buna nə deyim daha.
Etdiyim cinayətə,
Törətdiyim günaha
Yenə şərək gəzirəm.
Şükr səbrinə, Allah,
Mən özümdən bezirəm.
Mənə necə dözmüsən
Ey Allahım, mən sənin
Ən xoşbəxt bəndənəmmiş,
Yarananlar içində
Ən xoşbəxti mənəmmiş.
Əl, ayaq, burun, qulaq
Hər şeyi düz vermişən,
Sən mənə göz vermişən.
Gözüm görən yeddi rəng,
Dünya kənarda qaldı.
Özüm görmək istəyəm
Şeyləri gördüm ancaq.
Qulaq vermişən mənə,

Dünya dolu gözəl səs...
Fitnə, şərə, böhtana
Mən qulaq verdim ancaq.
Əl verdin, əldən tutum,
Əlim silahı seçdi.
“Düşündüm bu iş üçün
Məni İlahi seçdi”.
Qan tökməyi iş sandım,
Uydurduğum yalana
Mən özüm də inandım:
«Haqsızlıq olan yerdə
Ölüm olur, qan olur.
Qan tökməklə dünyanı
Düzəldən insan olur.
Tük ülgücə tabedi,
İnsan gücə tabedi.
İnsan çoxdu dünyada,
Bu çoxlardan çoxu da
Əllərdə oyuncaqdı.
Dünya belə yaranıb
Güclü olanlar haqdı».
İndi də düşünürəm
Dünyada insan çoxdu.
Artıq bir adam yoxdu.
Kimə artıq deyəsən
Hərənin öz taleyi,
 Öz vaxtı,
 Öz baxtı var.
Kimin artıq olduğun
Axı necə deyəsən?
 Hansı haqla?

Niyə sən?
Heyf bu sualları
Özümə verməmişəm.
Elə bil mən özümü
Heç zaman görməmişəm.
Elə razı olmuşam
Görkəmindən, özümdən,
Sözümdən, qaş-gözümdən.
Güzgüyə də baxanda,
Özümü görməmişəm
Baxmışam xəyalıma.
Hikkəm zindan olubdu
Mənim yazıq ağılıma.
Hikkəm, öfkəm qəlbimə,
Başıma hakim oldu,
Bax axırda kim oldum.
Mən insan öldürəndə
Heç özüm də bilmədən
Allahlıq iddiası
Keçibdir ürəyimdən.
Elə bil ki insanı
Guya mən yaratmışam
Mən də öldürəm onu.
Allahım, gör nə boyda
Günaha əl atmışam.
Ölüm Allah əmridi
Burda mən kiməm axı.
Allahım, bu günahı
Necə yuyacağam mən?
Üzümü ayağına
Necə qoyacağam mən.

Mən onu öldürəndə
Görməmişdim üzünü.
Baxmışdım, görməmişdim
Sifətini, gözünü.
Gözümü bağlamışdı
Hikkə, nifrət, qəzəb, kin,
Beş ildir o anlara
Qayıdıram mən hər gün.
Hər gün dönüb yenidən
Qatil oluram yenə.
Hələ indi baxıram
Üzünə, gözlərinə.
Heyrətdən bəbəyində
Göz yaşı donub qalıb.
Bir küncdə körpəsiylə
Yoldaşı donub qalıb.
İstədim ki, ağrısın,
İstədim ki, ağlasın
Bəbəyində göz yaşı
Ərisin, axsın dedim.
Qadınının ölümü
Yandırsın, yaxsın dedim.
Öldürdüm arvadını,
Sonra da övladını.
Hələ onun gözünün
Açılmamışdı donu.
Birdən gəldi üstümə
Dişlərini qıcayıb.
İt kimi mırıldadı
Yox, deyəsən lap hürdü,
Mən atəşi açanda,

O üzümə tüpüdü.
Mən bir an şoka girdim,
Güllələr qurtarmışdı
Hələ tətik çəkirdim.

Beş ildir ki, hər gecə
Bu səhnə təkrar olur.
O vaxt eşitmədiyim
Güllələrin səsindən,
İndi, indi hər gecə
Qulaqlarım kar olur.
O vaxtdan gündə yüz yol
Üzümü yuyuram mən.
O tüpürcəyi hər an
Üzümdə duyuram mən.
Uzaqlaşdıqca illər,
Yaxınlaşır o anlar.
Gözümdən pərdə qalxır,
Aydınlaşır olanlar.
Körpə bu olanları
Oyun bilib sevindi.
Gözləri parıldadı
Körpə dodaqlar güldü...
Gülüşü həmin anda
Çilikləndi töküldü...
Fətnə-fəsada görə
Niyə töküldü bu qan.
Körpənin də üstünə
Tətik çəkərmə insan.

Atasını yandırıb
Atəşə yaxmaq üçün.
Bu qisas öc almaqdı,
Öc alıb ucalmaqdı
Mən kimi axmaq üçün.
Güllələnmə versələr
Bundan yaxşı olardı.
Yox, yox bu bir qatilin
Cəza çəkmə yerindən
Bir qaçışı olardı.
Mən insan deyiləm ki
Fəlakətəm, bir qəza.
Bu günahı yumağa,
Azdır mənə, çox azdır
İki ömürlük cəza.
Güllələnsəydim əgər,
Qəlbi kor, gözləri kor
Gedəcəkdim dünyadan.
Qatil, cahil və nadan
Gedəcəkdim dünyadan.
İndi ağıllanmağın,
Düşünməyin, qanmağın
Nə xeyri var ki daha.
Hansı ümidim qalıb
Gələcəyə, sabaha.
Geriyə də yol yoxdu
Olub, nə olubdusa.
Allahın səbri böyük,
Bizim ömrümüz qısa...

Onu bəyəndi, getdi
Qızların ən gözəli.
Daha niyə gizlədim
Mən də sevirdim, bəli.
Onun gətirdi baxtı,
Onun gətirdi əli.
O biznes adamıydı,
Həm də lap mükəmməli.
Mən polis mayoruydum
Həm də ağırdı daşım.
Onun pulu çox idi,
Mənim dava-dalaşım.
Neçə yol ilişdirdim,
Hər sudan quru çıxdı.
Ən bulanıq sudan da
Çıxdı, dupduru çıxdı.
Mənim polis yoldaşım
Yanında oğru çıxdı.
Bu varlı adamların
Külün eşəni çoxdu.
Qorxa-qorxa yığdığı
Puldan düşməni çoxdu.
Yaman yeyəni də var,
Yaman deyəni çoxdu.
Kölgəsini, adını
Gürzlə döyəni çoxdu.
Hər yandan tanış-biliş
Məni hey firtlədi,
Səndən yaxşı yaşayır
Qapısında it dedi.

Dalaşsanız döyərsən,
Güləşsəniz yıxarsan.
Dirəşsəniz sən onun
Axırına çıxarsan.
O sarayda yaşayır,
Sən də bir it damında.
Görürsən saya salmır
Hökumət adamın da.
Onu da yəqin belə
Qaynadırdılar hər gün.
Bizi ortaya salıb,
Oynadırdılar hər gün.
Bir gün xəbər göndərdi,
«Deyin, keçə bilmirəm
Köhnə salam-kələmdan.
Birinə pul verərəm,
Üzünə şahid durar,
Şahid durar yalandan.
Qurana da and içər,
Ömrü türmədə keçər.
Özünü yığışdırsın,
Quzu olsun, dinc dursun».

İnamıma qəsd oldu,
Həyatım alt-üst oldu.
Aləm başıma uçdu
Bu aləm heçdi, boşdu.
Bu dünya bir qoz imiş
Onun da içi puçdu.

Sözünün bir haqqı var
Təki pul verən olsun.
Yüz-yüz şahid tapılar,
Pullar ilə açılır,
Pullar ilə qapanır,
Zindanlarda qapılar.
Geymim əynimdə - polis,
Rütbəm çiyimdə - polis,
Silahım belimdədi,
Bu gün, bu saat, indi
Qanun öz əlimdədi.
Mən haqq keşikçisiyəm
Qoymaram haqqı ölsün.
Mən qalib gəlməliyəm
Sabah nə olur, olsun!

Dörd addım sola, sağa,
Dörd addım arasında
Bir ömür yaşamağa,
Məhkum olunmuşam mən.
Divarın o üzündə,
O həyatın özündə
Haqsızlıqlar doludu.
O da insan ömrüdü,
O da insan yoludu.
O haqsızlıq içində,
Ömürlük cəza çəkən

Yenə insan oğludu.
Əli qanlı qatiləm,
Bu bəla azdı mənə
Allah nə bəla versə,
Deyim yenə, ver yenə.
Rəhm diləməyə də
Nə qibləm, nə üzüm var.
Özümə demək üçün
Bir ömürlük sözüm var.
Ömürlük məhkumların
Zindanı daş qəbirdi.
Bu dörd divar daş deyil,
Daşa dönmüş səbirdi.

15.X1.2008

CƏNNƏTDƏN QOVULANLAR

«Ol» - dedin
kainat oldu,
kainatda həyat oldu.
Sözündən çıxdı,
Adəmlə Həvvə
cənnətdən qovuldu,
atıldı yer üzünə.
Elə o vaxtdan
insan özü burda
cənnət yaratmaq istəyir özünə.
Bağçasında, bağında,
oymağında, bölgəsində,
şəhərində ölkəsində
cənnət yaradır hər kəs.
Bu cənnət deyilsə,
cənnət nədir bəs?!
Cənnəti bəyənməyəni as! Kəs!
Bu cənnətdən qovulmuşlar
hərəsi öz yaratdığı
«cənnəti» xoşlar,
hər kəs öz «cənnət»ində
allahlığa başlar.
Öz «cənnət»inə rüşvət alıb
günahkarı da buraxan var.
Ağlına da gəlmir ki,
görən var,
Axı göydən baxan var.
Sənin də bir yaxan var
yaxandan yapışan olar!

Səndən də soruşan olar.
Hələ insan ağı körpədi,
uşağı odla oynayır hələ...
İçində bir cəhənnəm odu
qaynayır hələ.
Göz yaşları gölündə çimir,
sevinə - sevinə, gülə - gülə.
Unudurlar bu dünya
hamı üçündü.
Fərqi yoxdu
türkdü, rusdu, ingilisdı,
almandı, ərəbdı, çındı...
biri bir az yaxşdı
o biri bir az pisdi...
Heç özləri də bilmir ki,
bu Adəm Həvva evladlarına
bu fərqlər, bölgülər nə üçündü.
Allahım «Ol» - dedi,
Oldunuz.
Dünyanın hər yerində eynidi
it,
at, donuz!
Amma insan
Türkdü,
Rusdu,
Farsdı.
Hərdən dönüb başqa millət olmaq da,
indi fərəhdi, forsdu.
Varlı yoxsulu görüb fərəhlənir,
Sağlam xəstəni görüb ürəklənir.
Böyük ölkələr
kiçik ölkələri dağıdır.

cəhənnəməmim var.
Allah olanda nə olar,
Mənim də sevincim, qəməm var.
Ekiz bacı kimi
aləmlər yaratmışam.
Ekiz sevinclər,
ekiz qəmlər,
eyni aləmlər
var kainatda...
eyni qanlılar, insanlar
Sayını mən də unutmuşam.
Nəhayətsizdi hesablar, sanlar.
Amma tənhayam, təkəm.
Mənə heç kəs gərək deyil,
Mən hamıya gərəkəm.
«Ol!» - dedi hamısı oldu
hamsı əkir, biçir, yığır.
Çoxunun ağına gəlmir ki,
Allahımız təkdir, darıxır .
Dərgahına üz tutaraq,
zikir eyləyək, şükr eyləyək.
Elə ki, göydən dolu yağır,
daş yağır.
Yaradan düşür yada
çöküb dizi üstə
çağırırsınız imdada.
İnsan həmişə bərkə düşəndi.
Allah həmişə dada yetişəndi.
Hər başdakı beyin
Allahın verdiyi taledi,
qəzadı,
qədərdir!

Hər kəsin şərəfi , şöhrəti
Özünün ağılı qədərdir....

Biri deyir rus yaxşıdı,
biri deyir fars,
biri də deyir türk yaxşıdı.
Biri də deyir hər şeydən
başındakı börk yaxşıdı,
Börk - yəni papaq.
Bəh, bəh...
Millətə bax
Bir Azərbaycan olaq deyən yoxdu.
Azadlıq istəyən yoxdu.
Dilənən çoxdu,
Əkib, becərib, yeyən yoxdu.
Gözləri birinin malındadır,
birinin cibində,
birinin dalındadır.
Bəzi minilmək üçün
darıxmış at kimidi.
Kimi də ayağı sürüşkən
arvad kimidi,
bəzi də sahib qapısında
yatmaq arzusu ilə yaşayan
it kimidi.
Yaxşı ki, bu millətin
gözünün işığı,
Azadlıq aşiqi
Pələng, Şir balaları var,
Döyüşər balaları var.

Yoxsa bu millət yaşaya bilməzdi.
Rusiya kimi bir ölüm
 mələyini boşuya bilməzdi.
Rus qonşumuzdu,
 yaxşı qonşu.
Sevinc yoldaşdı, qəm qardaşdı.
Atalar deyib:
 Yaxşı qonşu uzaq qohumdan yaxşıdı.
Belə də bir məsəl var
 Qonşu işığına umud olan
 qaranlıqda qalar.
Qonşun olsun,
 özünün də başın olsun.
Məsləhət yerin doğma
 qardaşın olsun.
Bir əlində aşın olsun,
 bir əlində daşın olsun.
Gördüyün xəyanətləri unutma,
 yaddaşın olsun!
İnanmaq yaxşı şeydi,
 Ayıqlıq yol yoldaşın olsun.
Azadlıq çörək deyil,
 amma çörəkdən əvvəldi.
Azadlıq çörəyi qazanan əldi.
Yoxsa sənə çörək verən əllər
 Kürəyinə qırmanclar çəkəcəklər.
Sən özün əkib becərməsən
 Sənin başında «turp» əkəcəklər.
İkisi də adamdı
 biri o birinə dillənçi payı verir,
təzə adı humanitar yardımdı.
Bu da kişi qoyub adını.

Kişi yardımıla böyütməz evladını.
Sağlamsan özün.
Əlin, ayağın, başın, gözün
sağlam.

Ayağının altında torpaq,
başının üstündə Allah
Daha nə lazımdı insana?!
Çalışsana, yaşasana.

Bir millət sözü var.
Bir də millət sözünün
içində illət sözü var.
Yaxşılari çox olanda
Millət olur.
Millət olanda dövlət olur.
Dövlət olanda xalq yığılır,
kimi desən
Özünə rəhbər seçə bilər.
Millət məsləhətləşib
yaxşı gündən, pis gündən keçə bilər.
Yaxşılar çox olanda
rəhbər rəmzi olur.
Əsil söz xalqın sözü olur,
Milyon gözlərlə
hər yana baxa - baxa
Millət aparır dövləti qabağa.
Vətəndaşların dübbədüz qəddi olur.
Qonaqlarının qonaq həddi olur.
Belə millətin hər vətəndaşı
vətən daşı deyil, vətən sərhəddi olur...

Millətin yaxşıları qırılanda,
ışığı qaralanda
Vətən daşları
başı qırmızı çalmalı
baş daşlarına dönəndə,
Yaxşılar başı daşlılara,
gözü yaşlılara dönəndə,
Millətin illəti qalır,
İlləti çıxır üzə,
hər yanda dürtülür gözə.
Gözü hər işartıya qaçır,
iki əli var,
dörd yana əl açır.
Öz torpağında özünü əsir sayır,
Balasını yesir sayır.
Azadlıq sözünü ən qorxulu «sirr» sayır.
Min il əvvəl olmuş
İmam Hüseyin müsibətində
İndi özünü müqəssir sayır.
Günahı bağışlansın deyə,
başına, döşünə döyə - döyə,
böyürür, hönkürür, ağlayır,
Ağacına,
daşına,
başına
qara bağlayır.
Qırx gün yas saxlayır.
Bəs Qarabağdan didərgin düşən
gəlinlərə, körpələrə kim ağlayacaq?
Bəs erməni əlində əsir qalan qızlara,
bəs bu çöllərə səpilmiş
körpələrə, yurdsuzlara

kim ağlayacaq.
Erməni tapdağında qalan müqəddəs
yerlərə kim ağlayacaq.
Yandırılmış məktəblərə, məcidlərə,
pirlərə kim ağlayacaq.
Ocağı söndürülən obalara,
Məzarı taptalanan babalara
kim ağlayacaq.
Millətlər ağlasın gərək
bizim bu dərdi
Fatmeyi -Zəhra bu günümüzü görsəydi
balalarını unudub
dərdimizə şaxsey deyərdi.
«Türklər gözünüzdə yaş qalıbsa,
öz halınıza ağlayın» - deyərdi.
Savaş min il bundan əvvəldə, savaş idi.
İndi də savaşıdı.
Kimi şəhid oldu, kimi əsir düşdü,
kimi qaçdı.
Kimi də ömrü boyu savaşıdı.
Adəmi Allah cənnətdən qovmuşdu.
Bəzi yerlilərim
cənnətdən özü qaçdı.
Keçmişdə çox bərkə düşəndə
qaçaq olardı kişilər,
Qaçmaq mərd olardı, qoçaq olardı.
Səsi düşmən kürəyinə bıçaq olardı.
Düşmən hər zirvənin
qarlı tacından qorxardı.
Düşmən meşənin hər ağacından
qorxardı.
Evindən qaçan

Meşəsinə, dağına, dərəsinə çəkilərdi.
Bulaq kimi torpağına hopardı,
Ağac kimi qayalara əkilərdi.
Düşmən hara ayağını bassa, ölərdi.
İndikilərin bəzi
Bakıda yeddinci mərtəbədə qaçaqdı.
Yeri rahatdı,
damağı çağdı.
Özü də gözləyir ki,
Erməni onun namusunu
təmizləyib qaytaracaqdı.
BMT- nin verdiyi vədi
saqqız kimi çeynəyir.
Humanitar yardımla gələn
saqqızı bazarda satır.
Satmağa yaxşı öyrənmişik,
kimi vətən satır,
kimi saqqız,
kimi qarpız...
Radioda xəlvətcə Bakını tutmuşdu
Erməni əlində əsir olan qız.
«Biz qırx milyonluq xalqıq» - deyib
kimsə radioda bağırırdı.
Qızın düşmən əli dəyəən
hər yeri birdən göynədi - ağrıdı.
Başını - başına döyüb
hönkürüb ağladı.
Sözü düşmən eşitməsin deyə
radionu bağladı.

Mən yadlardan qorxmuram,
içimizdəki yad səsidi məni qorxudan.
Burdakı ruspərəsdi,
Ordakı farspərəsdi,
Bəzinin də hər ehtimala qarşı
sandıqda gizlətdiyi fəsdidi məni qorxudan.
Bura Azərbaycanın quzeyidi,
Xalqımızın səma altında
açıq muzeyidi.
Canında otuz yeddinin, doxsanın üşütməsi,
bilmək olmur torpağın
ürəyidi döyünən,
yoxsa sinəsində partlayan mərmii səsi.
İndi pis, yaxşı,
öz əlimdi, öz başım.
Hamı doğma bacım, qardaşım.
Toxu prezident olmaq istəyir,
Acı pul yığır icra başçısı keçsin.
Çoxu nazir olmaq istəyir
Baş nazir,
ürək nazir,
qarın nazir,
göbək nazir.
Bir dəstə də torpaq satıb,
adam satıb,
pusquda yatıb
pulu əlində hazır.
Vəzifə almağa nazir axtarır, nazir.
Yazıq fəhlə, kəndli,
müəllim, alim.

Mənim cəfakəş obam, elim.
Ev tikir, uşaq əkir,
taxıl əkir.
Ac qarına vətən qeyrəti,
azadlıq qeyrəti çəkir.

Lazım olanda döyüşən də onlardı,
Əlil olan, şəhid düşən də onlardı...

Bizi parçalayıblar
Aramıza Araz adlı su calayıblar.
Orda azadlıq deyən oğullarım asılır.
Orda danışan dillərə dağ basılır.
Orda böyük Azərbaycan tarixi yazılır,
Qanla yazılır,
Tariximdən qara ləkələri yuyur qan.
Farsın hökmranlığından,
Mənim əsarətimdən gedir zaman.
Lap yaxındadır o gözəl gələcək.
Şair vəsfini yaz,
Rəssam rəsmini çək.
Əlindən gələnə elə
alim, fəhlə,
ziyalım, kəndçim.
Hər sərhəd dirəyi yanında
bir çinar ək, sərhədçim.
Sevgiyə zəfər çalaq,
qəmə, kinə.
Hamı ağ üzə gəlsin
O gözəl günə.

MÜNDƏRİCAT

Şair fərdiyyəti.....	3
----------------------	---

Ömrün hər anı...

Yaşamaq asandır, xatırlamaq yox!.....	22
Zaman keçir	23
Yol gəlir	24
Dayanın	25
Görsünlər.....	28
Azərbaycanlı.....	29
Səhnə	30
Bərabər deyil qadın, kişi	32
Sonra da deyirlər	33
Meh.....	34
Çoxmərtəbəli	35
Ömrün hər anı	36
Kitab mağazaları seyrəlir.....	37
Ağlatmayın	40
Dilənçi	41
Yazıq adam.....	42
Kasıblıq	43
Qaçdım.....	44
Ölüm cəzası olmasın	45
Əncir ağacı.....	46
Bəlkə var	48
İnsan necə?	49
Sərhədçilər	50
İçəri şəhər	51
Hovuzda.....	53

Ağıllanmır	54
Yenidən doğ	55
Yeri get	56
Yaşayıram	58
Xonçasa içində nə var?	60
Uşaqlar üçün tapmaca	61
Xərçəng - haqsız bir gerçək	62
Eləmə	64
Qansan	65
Peşmandı	66
Xahiş	67
Bayram axşamı	68
Olur	69
Yoruldu insan olmaqdan	70
Yazığın gəlsin, Allah	71
Deyil	73
Qaranquşlar gəlibdi	74
Qəbələ	76
Bir söz soruşdum	78
Vardı belə bir zaman	79
Yerlə göy arasında	80
Hər gecə Xocalıda	81
Əsir düşdü	82
Təklik	83
Kölgəm	84
Görüşlər	87
Çox namərd dünyadı	89
Olacaqmış	90
Dostum	91
Ağlama dənizim	92
Ölü dəniz	94
Nə fərqi	95

Nuhun gəmisidi yer üzü	96
Ömür	97
Tək-tənha	98
Uşaq bağçasında görüş	99
Görmürəm	101
Son liman	102
Gəldi son bahar	103
Adəmlə Həvvə kimi	104
Bu yaşımda, bu gün	105
Güldüm	106
Sandıqdakılar	107
Ömrün uzun olsun	108
Haqdan soruşur	109
Çətin iş	110
Günay balama	111
Könül sahibi	112
İçki	113
Ən gözəl şey	114
Neyləyim	115
Mənim	116
Qalan deyil	117
Qəbələdə qarşıladım payızı	118
Yaylı, qışlı Şamaxı	119
Çətin yol	121
Azdı, az	122
Ağla, ağlağan söyüd	123
Bakı - eşqim mənim	124
Yeddi gün	126
Sönən deyil bu ocaq	129
Yol verin	131
Yuxuda Həccə getmişdim	133
Vatikan, Rim papası XVI Benediktə	136

Fikrət Qoca

Arzular divarı.....	139
Bu günün sabahı var.....	141
Qayıdarıq.....	142

Səni yaşatmaq üçün...

Sənsən.....	144
Mən olacaqdım.....	145
Həyatda.....	146
Çağırma.....	147
Sənsiz.....	148
Sevirəmmiş.....	149
Bax.....	150
Gözlərinin rəngi.....	151
Məhəbbət.....	152
Gəlməsə.....	153
Gözlərimi yumanda.....	154
Səndən o yana.....	155
Yanıma.....	156
Məhəbbətsiz.....	157
Qəzəlvari məzələr.....	158

Poemalar

Şəhidlər xiyabanı.....	161
Bakı - Quba yolu.....	174
Gərək bu günləri görəydin.....	185
Qəbələ.....	196
Dörd addım.....	212
Cənnətdən qovulanlar.....	226

Fikrət Qoca

Sənən deyil bu ocaq

Bakı, "Elm və təhsil", 2012, 242 səh.

Bilgisayar tərtibçisi:

Şəmsiyyə Əliyeva

Operator:

Arzu Mahmudova